



VUOREKSEN OSAYLEISKAAVA-ALUEEN LUONTOSELVITYS

Kari Korte
Tampereen kaupunki / kaavoitusyksikkö
Kesäkuu 2000

Sisältö

1. Yleistä alueesta ja raportin sisällöstä	1
2. Luonnonsuojelu- ja metsälaki	3
3. Kasvillisuus	6
3.1. Yleistä	6
3.2. Metsätyypit	6
3.3. Suot	12
3.4. Pellot	15
3.5. Alueen arvokas kasvilajisto	15
4. Arvokkaat luontokohteet	23
4.1. Yleistä	23
4.2. Arvokkaat kasvillisuusalueet	24
4.3. Vuoreksen alueen linnusto	30
4.3.1. Suomen erityisvastuu	33
4.4. Hyönteistöltään arvokkaat kohteet	34
4.5. Vuoreksen liito-oravan elinympäristöt	39
4.6. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt	42
5. Yhteenveto	52

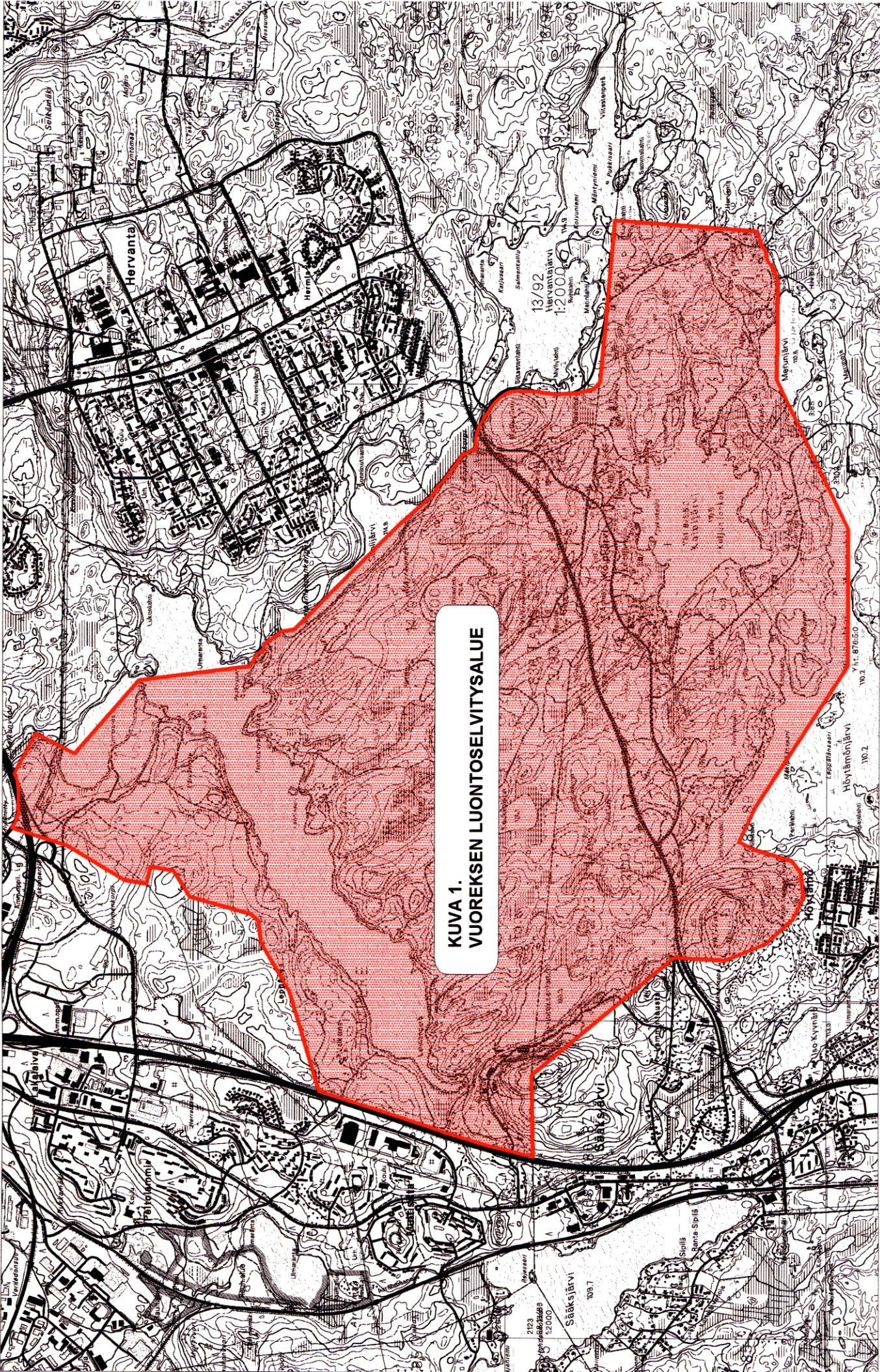
Liitteet 1 - 4

1. Yleistä

Vuoreksen osayleiskaava-alue on varsin laaja ulottuen Lahdesjärven-Karkunvuoren maisemista aina Lempäälän puolelle Höytämöjärvi-Merunjärven paikkeille. Tämän raportin selvitysalue (**kuva 1.**) on lähes osayleiskaava-alueen mukainen; lisänä on vain Lempäälän Lehtivuori ja Tampereen Myllyvuori. Tuleva Vuoreksen asuntoalue sijoittuu Särkijärven eteläpuolelle Tampereen ja Lempäälän rajalle. Alueelle kaavailtu asukasmäärä vaihtelee 6000:nnen ja 15000:nnen välillä jakaantuen siten, että Lempäälän osuus olisi noin 3000-3500. Rakentaminen sijoittuisi valitusta vaihtoehdosta riippuen joko Ruskontien varteen tai mahdollisessa silta vaihtoehdossa Ruskontieltä Särkijärven suuntaan. Molemmissa tapauksissa pääosa rakentamisesta sijoittuu Ruskontien pohjoispuolelle.

Tämän raportin tarkoituksena on antaa mm. kaavoittajille valmiudet ottaa suunnittelussa huomioon alueen eliöstä ja mahdollisesti auttaa minimoimaan luonnolle koituvia haittoja ja vaurioita. Lisäksi vuoden 2000 alussa voimaan astunut uusi maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että ympäristö otetaan entistä paremmin huomioon suunnittelussa. Selvitykseen on pyritty keräämään kaikki se oleellinen tieto, mitä Vuoreksen luontoarvoista on havaittu. Tietoja on allekirjoittaneen lisäksi saatu tamperaisilta harrastajilta ja harrastajayhdistyksiltä, Metsäkeskukselta, Lempäälä-Tampereen metsänhoitoyhdistykseltä, Suunnittelukeskus Oy:ltä, Lempäälän kunnalta, Metsätähti Oy:ltä, Tampereen kaupungin yleiskaavayksiköltä ja kiinteistötoimen metsäyksiköltä sekä useista aluetta koskevista julkaisuista. Lisäksi metsätyyppejä määritettäessä on käytetty hyväksi veroluokituskarttoja.

Selvittelyssä lähdetään liikkeelle esittelemällä aivan yleisellä tasolla Vuoreksen metsätyyppejä ja metsien nykytilaa paneutuen sen jälkeen perusteellisemmin lajistoon. Lajistosta käsitellään paremmin kasvikunta ehkä johtuen allekirjoittaneen harrastuneisuudesta ja myös siksi, että se lienee eliökunnista huomioonotettavin. Tekstissä käsitellään kasvilajisto ensin biotoopeittain, jotta suunnittelijat saisivat käsityksen eri lajien olosuhdevaatimuksista ja pystyisivät siten ottamaan huomioon myös lajin esiintymisympäristössä tapahtuvien muutosten vaikutukset. Biotoopeista "Lehtokorvet ja muut kosteikot" ja "Varsinaiset korvet" on jaoteltu erikseen pelkästään lajiston perusteella. "Lehtokorpien" lajisto pitää sisällään enemmän lehtojen vaativaa lajistoa, kun taas "Varsinaiset korvet" nimensä mukaisesti selkeämin korpisoiden lajistoa. Biotoopithan vaihettuvat vähitellen toisiinsa, joten rajaukset ovat aina keinotekoisia ja aiheuttavat tulkin-tavaikeuksia. Lisäksi esitellään Vuoreksen luonnon kasvillisuudeltaan, linnustoltaan ja hyönteistöltään arvokkaimmat alueet. Liito-oravat on otettu mukaan niiden erityisasemansa takia. Lopuksi esitellään metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt, joiden säilyttäminen on monesti tärkeämpää kuin yksittäisen lajin, sillä ne ovat usein niitä talousmetsäkäsittelyn ulkopuolelle jääneitä luonnontilaisina säilyneitä sirpaleita, jotka todennäköisesti sisältävät myös uhanalaista ja harvinaista lajistoa. Liitteinä on koonta kasvilajistosta antamaan yleiskuva sen rauhoitettujen, uhanalaisten ja harvinaisten esiintymisestä Vuoreksessa. Harvinaisiin on otettu mukaan myös lajeja, joita Vuoreksessa esiintyy runsaastikin, mutta jotka harvinaistuvat nopeasti Tampereen ulkopuolella; tästä esimerkkinä metsämaarianheinä.



KUVA 1.
VUOREKSEN LUONTOSELVITYSALUE

2. Luonnonsuojelu- ja metsälaki

Luonnonsuojelulaista

Luonnonsuojelu on ympäristönsuojelun keskeinen osa-alue. Sen tarkoituksena on säästää, suojella ja vaalia luontoa eli turvata luonnon uhanalaisimpien osien säilyvyys ihmisen toiminnasta huolimatta. 1997 annetun luonnonsuojelulain 1§:n päätavoitteita ovat:

- 1) luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen
- 2) luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen
- 3) luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävä käytön tukeminen
- 4) luonnontuntemuksen ja yleisen luonnonharrastuksen lisääminen
- 5) luonnontutkimuksen edistäminen.

Perinteinen luonnonsuojelu kuuluu yhdessä luonnon- ja kulttuurimaiseman suojelun kanssa kulttuurilliseen ympäristönsuojeluun. Sen tarkoituksena on luoda luonnon ja rakennetun ympäristön osalta viihtyisiä ja tasapainoinen elinympäristö. Samalla pyritään myös takaamaan elinmahdollisuudet mahdollisimman monipuoliselle luonnoneliöstölle. Perinteinen luonnonsuojelu käsittää suojelualueiden perustamisen, luonnonmuistomerkkien vaalimisen sekä luonnonvaraisten kasvien ja eläinten suojelun.

Viimeaikainen kehitys on tuonut luonnonsuojeluun uusia käsitteitä kuten luonnon monimuotoisuus, kestävä kehitys, kestävä käyttö ja suotuisa suojelutaso. Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (Rio de Janeiro 1992) mukaan kestävä käyttö tarkoittaa biologisen monimuotoisuuden osien käyttöä siten, ettei käyttö johda pitkällä aikavälillä monimuotoisuuden vähenemiseen. Kestävään kehitykseen on liitetty kolme ulottuvuutta: ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen. Kestävä käyttö ilmaisee selkeämmin luonnonvarojen käytön rajallisuuden kuin kestävä kehitys-ilmaisu. Kestävän kehityksen sijaan tavoitteena on luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävä käytön tukeminen. Suomen liittyminen Euroopan yhteisöön vuonna 1995 toi mukanaan luonnonsuojelulakiin luontotyyppien (29-31§) ja erityisesti suojeltavien lajien elinympäristön suojelun (47-48§) Natura-alueineen (64§). Euroopan yhteisön luonto- ja lintudirektiivi edellyttävät uhanalaisten lajien elinympäristöjen ja luontotyyppien suojelua suojelualueita muodostamalla suotuisan suojelutason varmistamiseksi. Suotuisa suojelutaso onkin uuden luonnonsuojelulain toinen yleistavoite (5§). Suojellut luontotyytit ja lajit ovat luontodirektiivin liitteissä I ja II sekä lintudirektiivin lajit liitteessä I. Sienet ja jäkälät eivät todennäköisesti tule olemaan mukana EU:n luontodirektiiveissä.

Luonnonsuojelulailla (29§) suojellut luontotyytit ovat ...

- 1) luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
- 2) pähkinäpensaslehdot
- 3) tervaleppäkorvet
- 4) luonnontilaiset hiekkarannat

- 5) merenrantaniityt
- 6) puuttomat tai vähäpuustoiset hiekkadyynit
- 7) katajakedot
- 8) lehdesniityt
- 9) avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät

Luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtion mailla säädellään luonnonsuojelulain 10§:ssä, yksityismailla 24§:ssä ja luonnonmuistomerkkien rauhoittamisesta 23§:ssä. Lisäksi tietyistä erityissuojelutarpeista ja suojelualueiden järjestelmällisestä hankinnasta säädetään luonnonsuojelulaissa luonnonsuojeluohjelmilla (7§) ja maisema-alueilla (32§). 7§:n mukaan valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen turvaamiseksi voidaan laatia luonnonsuojeluohjelmia, joilla alueita varataan luonnonsuojelutarkoituksiin tulevia aluehankintoja varten.

Lajisuojelun perustana ovat aiemminkin olleet pyynnin ja häirinnän kiellot; suojeltua eläinlajeja ei saa pyytää, häiritä, eikä kasvilajeja kerätä tai muuten tarkoituksellisesti turmella. Suojeltujen lajien kauppa, hallussapito ja maastavienti ovat myös kiellettyjä. Luontodirektiivin liitteessä IV (ns. tiukan suojelun lajit) mainittujen eläinlajien kohdalla on myöskin maankäyttörajoituksia; niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen on kielletty (luonnonsuojelulaki 49§); usein puhutaan myös elinympäristödirektiivistä. Luontodirektiivin liitteessä V on lajit, joihin sovelletaan lievempiä säännöksiä ja joiden suojelutasoa direktiivi velvoittaa jäsenmaata seuraamaan.

Luonnonsuojelulailla (46§) voidaan säätää uhanalaiseksi sellainen luonnonvarainen eliölaji, jonka luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut. Tarvittaessa laji voidaan siirtää erityisesti suojeltavien lajien kategoriaan (47§), jos sen häviämishuhto on ilmeinen. Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Perinteisten suojelukeinojen lisäksi erityisesti suojellun lajin suojelu edellyttää lajin elinympäristön suojelua tai muita toimenpiteitä varsinaisten luonnonsuojelualueiden ulkopuolellakin.

Luonnonsuojelulain 42§ kieltää rauhoitetun kasvin tai sen osan poimimisen, keräämisen, irtileikkaamisen, juurineen ottamisen tai hävittämisen ja tämä koskee soveltuvien osin rauhoitetun kasvin siemeniä. Eläinlajien rauhoittamista koskevan luonnonsuojelulain 38§:n mukaan nisäkkäät ja linnut ovat rauhoitettuja suoraan lain nojalla. Sen mukaan kaikki Suomessa luonnonvaraisesti esiintyvät nisäkä- ja lintulajit, joita ei ole mainittu metsästyslain 5§:ssä, ovat rauhoitettuja. Lisäksi vuonna 1999 voimaan tulleen EU:n lintudirektiivin artikla 7:n mukaan kaikki linnut ovat rauhoitettuja pesimäaikana 15.4-31.7 välisenä aikana.

Rauhoitettujen eläinlajien osalta kiellettyä on ...

- 1) tahallinen tappaminen tai pyydystäminen
- 2) pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen tai muu tahallinen vahingoittaminen
- 3) tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä

muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänsäkierron kannalta tärkeillä paikoilla.

Suomen aiempaa kattavammasta kansainvälisestä erityisvastuusta on puhuttu ensimmäisen kerran Suomen ympäristökeskuksen ja BirdLife - Suomen yhteistyönä toteuttamassa Suomen tärkeät lintualueet (FINIBA) -hankkeessa. Sen mukaan Suomen olisi otettava vastuu niistä pohjoisen vyöhykkeen lintulajeista, joiden kanta meillä muodostaa merkittävän osuuden Euroopan kannasta. Tällöin erityisvastuulajeina pidetään lajeja, joiden alle 100 000 yksilön eurooppalaisesta kannasta Suomessa pesii vähintään 10%. Tällaisia Suomeen ja sen lähialueille keskittyviä lajeja ovat soiden ja havumetsien lajit, mutta myös vesilinnut, kahlaajat ja pöllöt. FINIBA-asiantuntijaryhmä on valikoinut erityisvastuulajeiksi harvalukuiset suojelelun kannalta tärkeimmät lajit. Suomi-painotteisimpia lajeja ovat esim. jänkäsirriäinen, jonka eurooppalaisesta kannasta Suomessa on n. 75%, taviokuurna n. 68%, mustaviklo n. 65% ja telkkä n. 63%.

Metsälaista

Vuoden 1997 aikana astui voimaan uusi metsälaki (1093/1996) ja metsäasetus (1200/1996). Lain 1§:n mukaan tavoitteena on edistää metsien taloudellista, ekologista ja sosiaalista kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään. Monimuotoisuuden säilyttämiseen voidaan pyrkiä metsätaloudellisilla tavoiteohjelmalla (metsäkeskus), hakkuutapojen sääntelyllä ja erityisen tärkeiden elinympäristöjen suojelulla. On huomattava, että metsälaissa toisin kuin luonnonsuojelulaissa säädetään vain metsätalouteen liittyvistä hankkeista. Metsälain 10§:ssä säädetään metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä yleisesti, mutta mikä toteutuu säännösten kautta. Lain 5§:ssä puututaan sallittuihin hakkuutapoihin ja 6§:ssä metsäluonnon erityiskohteisiin, joilla on merkitystä metsän monimuotoisuuden säilyttämisen, maiseman tai monikäytön kannalta. Erityisen tärkeiden elinympäristöjen suojelusta on säädetty metsälain 10§:ssä, josta voidaan poiketa poikkeusluvalla (11§).

Metsälain 10§: erityisen tärkeät elinympäristöt ovat ...

- 1) lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt
- 2) ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot
- 3) rehevät lehtolaikut
- 4) pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla
- 5) rotkot ja kurut
- 6) jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät
- 7) karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat

Luonnonsuojelu- ja metsälain ulkopuolisia muita elinympäristöjä, jotka suositellaan otettavaksi huomioon metsäsuunnittelussa ja neuvonnassa ovat ...

- 1) vanhat havu- ja sekametsiköt
- 2) vanhat lehtimetsiköt
- 3) paisterinteet
- 4) supat
- 5) ruohoiset suot
- 6) hakamaat
- 7) metsäniityt

3. Kasvillisuus

3.1. Yleistä

Vuoreksen kasvillisuus on alueen maaston monivivahteisuuden ja pienipiirteisyyden vuoksi vaihtelevaa. Kasvillisuus vaihtuu kallio- ja moreeniharjanteiden välisten painanteiden rämeistä ja korvista kosteiden lehtojen, lehtomaisten kankaitten ja kalliolakien tuoreiden kankaitten kautta paikoin kuiviin jäkälää ja kanervaa kasvaviin kalliopaljastumiin. Alueen kasvillisuutta leimaa huomiotaherättävän usein rehevyys ja monipuolinen lehtokasvillisuus. Karumpia alueita paremmin kulutusta kestävät lehdot ja lehtomaiset alueet sijoittuvat selänteiden savisemmille alarinteille ja joillekin moreenipeitteisille selänteille niin, että Vuoreksen alueesta huomattava osuus onkin lehtoa tai lehtomaista kangasta. Voimaperäisen metsätalouden vuoksi Vuoreksen alueen metsät ovat pääosin nuoria eivätkä ne sovellettu lehtojen ilmentäjäksi vaan lehtomaisuus selviää parhaiten kenttäkasvillisuuden perusteella. Luonnonsuojelullisesti, maisemallisesti ja virkistyskäytön kannalta arvokkaimpia alueita Vuoreksessa ovat sen lehdot ja vanhat metsät. Vanhaa ja lahoavaa puustoa sisältävät metsät ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä. Nykyinen tehometsätalous jättää vain vähän sijaa puuston luonnolliselle kehitykselle ja siksi hoidetuissa talousmetsissä maapuiden, kelojen ja lahoavan puun määrät ovat hyvin vähäiset. Lahopuusta riippuvaisten eliölajien määrät ovatkin romahtaneet siirryttäessä luonnonmetsistä hoidettuihin talousmetsiin. Tässä mielessä erityisesti haapa- ja kuusipuusta on pulaa.

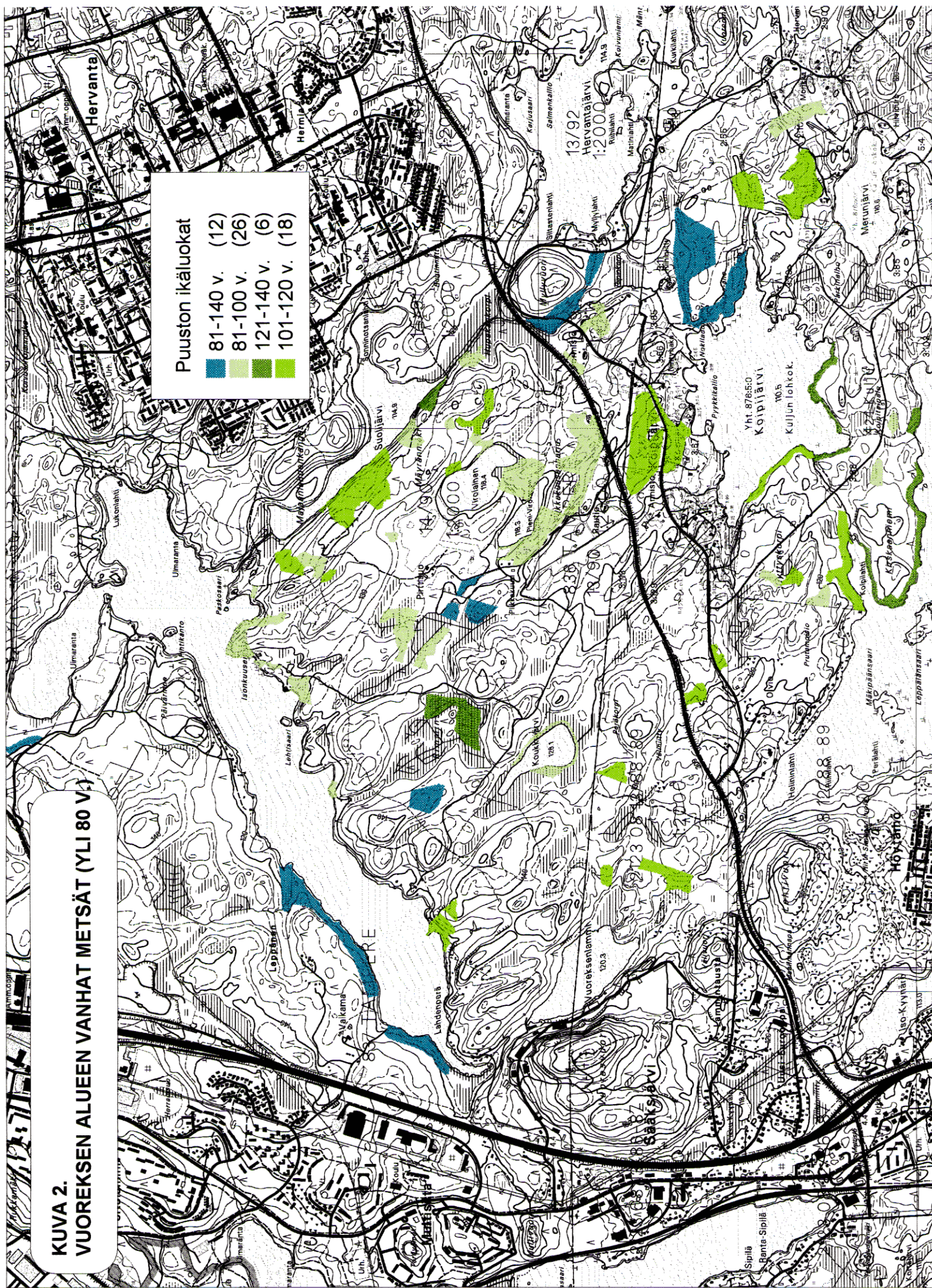
3.2. Metsätyypit

Alueen metsiä on siis käsitelty voimaperäisesti eikä "alkuperäistä" metsäluontoa esiinny kuin pienialaisesti. "Vanhaa" metsää (yli 80 vuotiasta) löytyy enää Särkijärven luoteis- ja etelärantamilta, Mäyränmäen harjulta, Pirttisuo-Pilkkakuusenharjulta, Rimminsuo-Koukkujärven paikkeilta, ja Myllyvuorelta sekä Lempäälän puolelta Vuoreksenlammin-Väliniityn maastosta, Koipijärven ja Höytämöjärven Kirskaanniemen ja Hyttyskorven puoleisilta rannoilta (jopa 140 v.), Koipijärven pohjoispuolelta Ruskontien ja vanhan Sääksjärventien välistä sekä Koipijärven ja Hervantajärven väliltä (Haapa-aho ja Riihiniitty, kuva 2.). Vanhat metsät ovat pääasiassa kuusimetsiä. Vanhaa kuusivaltaista sekametsää on mm. Peräkorven ja Vuoreksenlammen välillä sekä Koipijärven ja Hervantajärven välillä.

KUVA 2.
VUOREKSEN ALUEEN VANHAT METSÄT (YLI 80 V.)

Puuston ikäluokat

- 81-140 v. (12)
- 81-100 v. (26)
- 121-140 v. (6)
- 101-120 v. (18)

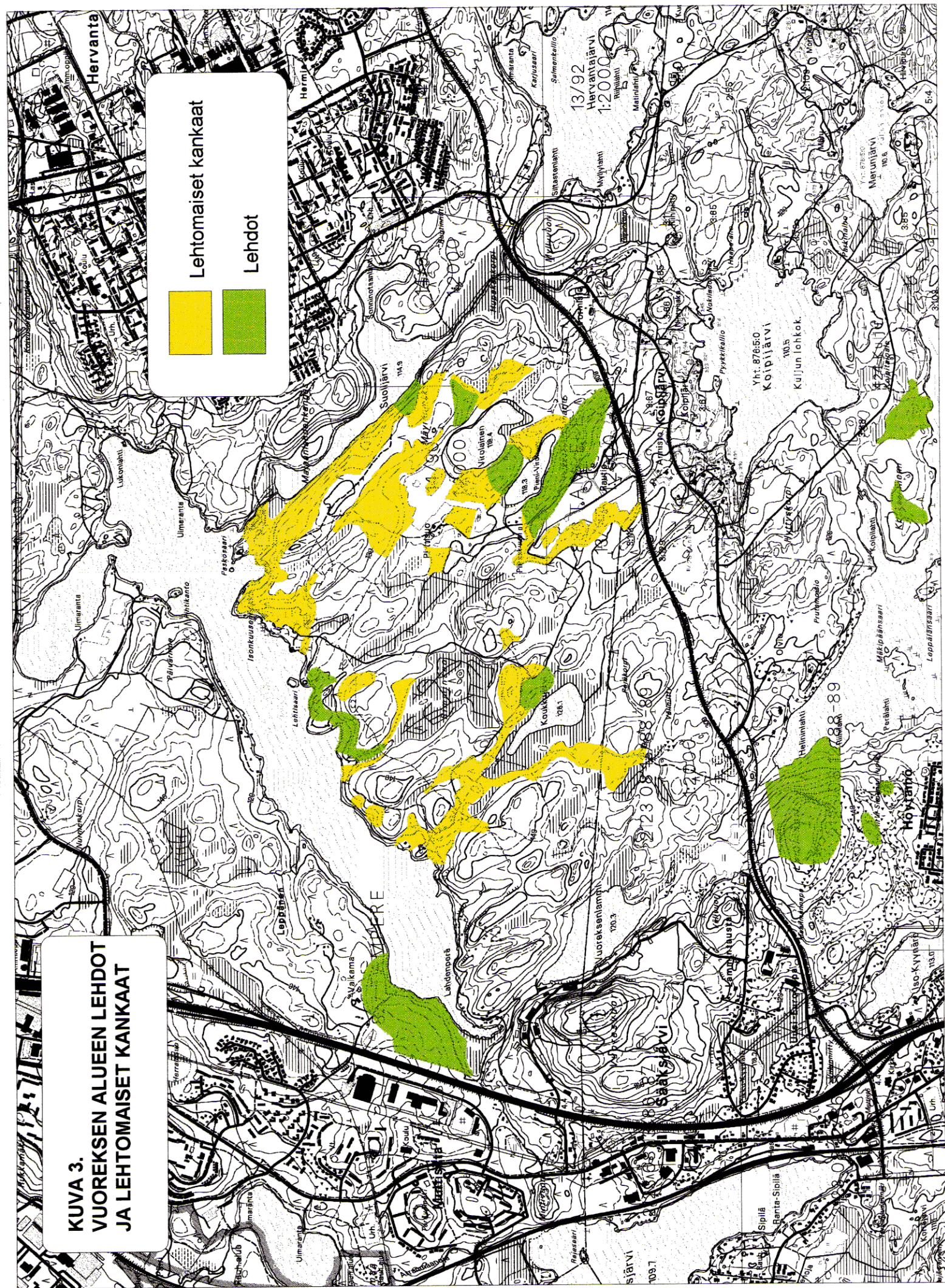


KUVA 3.
VUOREKSEN ALUEEN LEHDOT
JAJA LEHTOMAISET KANKAAT

Lehtomaiset kankaat



Lehdot



Osa Vuoreksen alueen iäkkäistä metsistä on lehtoja ja lehtomaisia kankaita (kuva 3.). Kuusivaltaiset lehdot ovat yleensä vähintään oravanmarjatyyppiä, mutta myös imikkä-lehto-orvokkityyppiä on paljon. Vuoreksen alueen lehdolle on ominaista runsas metsälehmüksien määrä. Alueelta on rajattavissa seuraavia lehtoalueita (lähinnä tuoreita lehtoja); Särkijärven pohjoispuolella Lahdenperän lehto, moreeniselänteillä Pilkkakuusen harju ja Virolaisen itärannalla oleva osa Mäyränmäkeä, Mäyränmäen pohjoispää, Mäyränmäen Suolijärven puoleinen rinne, Särkijärven Lehtisaaresta länteen työntyvä kallioruhjerinne ja sekä Pieni-Virolaisen ja Virolaisen välinen savi-moreeni-kannas, Lempäälän puolella Lehtivuoren lehto ja Kirskaanien lehto. Pienempiä lehtolaikkuja löytyy mm. Koukkujärven ja Särkijärven väliltä, Koukkujärven itäpuolisilta rinteiltä, Väliniityn ympäristössä mm. sieltä laskevan puron varrelta, Merunjärven-Koipijärven ja Riihiniityn väliseltä alueelta. Lehtokasvillisuutta esiintyy myös rehevissä korpinotkelmissa ja niiden laitamilla.

Lahdenperän alue oli joskus ehdolla lehtojensuojeluohjelmaan, mutta alue ehdittiin hakata. Nytemmin lehtokasvillisuus on alkanut elpyä, kun paikalle noussut lehtipuusto on alkanut sulkeutua ja olosuhteet aluskasvillisuudelle ovat muuttuneet otollisemmiksi. Joitakin varjoisuutta ja kosteutta vaativia lajeja menetettiin Lahdenperältä hakkuun jälkeen pysyvästi. Alueen lehtipuustossa on runsaasti lehmusta (*Tilia cordata*) puumaisina yksilöinä jopa niin, että alueelta saattaisi olla rajattavissa luonnonsuojelulain mukainen jalopuumetsikkö.

Pilkkakuusenharju on korkeutensa ja pituutensa puolesta maisemallisesti huomiotaherättävä kohde ja se jakaa alueen Raution kulttuurimaisemaosaan ja Pieni-Virolaisen osaan. Harjun metsätyyppi muuttuu luoteeseen ja kaakkoon mentäessä lehtomaiseksi kankaaksi ja edelleen tuoreeksi kankaaksi. Pääosin harjun metsä on sekametsää, mutta rinteet ovat kuusivaltaisia. Lisäksi harjun päällä kasvaa runsaasti lehmuksia jopa ryhminä. Suurelta osin lehmukset ovat tiheikköinä ja pensasmaisina, mutta harjun laella kasvaa myös puumaisia yksilöitä. Osoituksena maaperän rehevyydestä harjulla kasvaa myös todennäköisesti luonnonvaraisena vaahteraa. Pieni-Virolaisen ja Raution väliseltä harjuosuudelta on kaadettu metsää, mikä osittain hyödyttäne lehtokasvillisuutta vähentyneen kilpailun kautta.



Kuva 4. Pilkkakuusenharjun rehevyyttä iäkkään metsän katveessa.

Virolaisen itärannalla Mäyränmäen eteläpäässä oleva lehto rajautuu idässä paksusammaleiseen korpeen, lännessä ja pohjoisessa tuoreeseen kangas- metsään sekä etelässä lehtomaiseen kankaaseen. Lehdon puusto on nuorta koivu-enemmistöistä koivu-mänty sekametsää. Vaateliaista puulajeista alueella kasvaa lehmus.

Virolaisen ja Pienen-Virolaisen välisen yhdysojan kaakkoispuolella metsä- tyyppi on lehtomaista kangasta ja ojan luoteispuolelta lehtoa aina Pienen- Virolaisen luoteisosaan asti, josta se vaihettuu lehtomaiseksi kankaaksi. Lehtoalue ei ulotu rantaviivaan asti. Yhdysoja on kaivettu saviseen not- koon, josta kumpaankin suuntaan kannas muuttuu moreenikumpareeksi. Kannaksen kuusipuusto on kaadettu ja alue paljastuukin lehdoksi lähinnä kenttäkasvillisuuden perusteella.

Suolijärven eteläpään lounaisrannalla Mäyränmäen rinteellä oleva lehto- maisen kankaan rajoittama lehto pysyy kosteana valuvesien ansiosta kuivi- nakin kesinä. Pääosin kuusivaltaisessa lehdossa kasvaa vaateliaista puulajeista myös lehmusta, vaahteraa ja tammea.

Kirskaanien lehto on aukkohakattu parikymmentä vuotta sitten ja on vähitellen palautumassa. Alue on eräänlainen kokeilualue, sillä sieltä on poistettu kuusta ja istutettu tilalle tammea (*Quercus robur*), saarnia (*Fraxi- mus excelsior*) ja pähkinäpensasta (*Corylus avellana*). Alueella on luon- nostaan hieskoivua ja metsälehmusta runsaasti sekä myös vaahteraa (*Acer platanoides*). Myös aluskasvillisuus on rehevän lehtomaista: mm. näsiä (*Daphne mezereum*), imikkää (*Pulmonaria obscura*) ja tesmaa (*Milium ef- fusum*).

Lehtomaisen kankaan alueita Vuoreksessa ovat savimaille syntyneet kan- kaat Virolaisen, Pieni-Virolaisen ja Koukkujärven ympärillä sekä Raution peltojen länsireunalla, loivalle moreenipeitteiselle rinteille muodostunut Mäyränmäen rinne Pirttisuon pohjoispuolella ja jyrkille moreenipeitteisille rinteille syntyneet kankaat Suolijärven ja Särkijärven ruhjealueilla. Isohko lehtomaisen kankaan alue on myös Lempäälän puolella Hyttyskorvessa (kuva 3.). Näistä Mäyränmäen harjulla ja Koukkujärven lounaispuolella o- levalla alueella puusto on iäkkäämpää. Koukkujärven lounaispuolen lehto- mainen kangas jatkuu Lempäälän puolelle lähes Väliniitylle asti, jossa metsä on iäkstä, rehevää ja sisältäen runsaasti lehtipuuta. Lehtomaisilla kankailla esiintyy lehtokasvillisuutta, mutta ei siinä runsaudessa kuin leh- toalueilta.

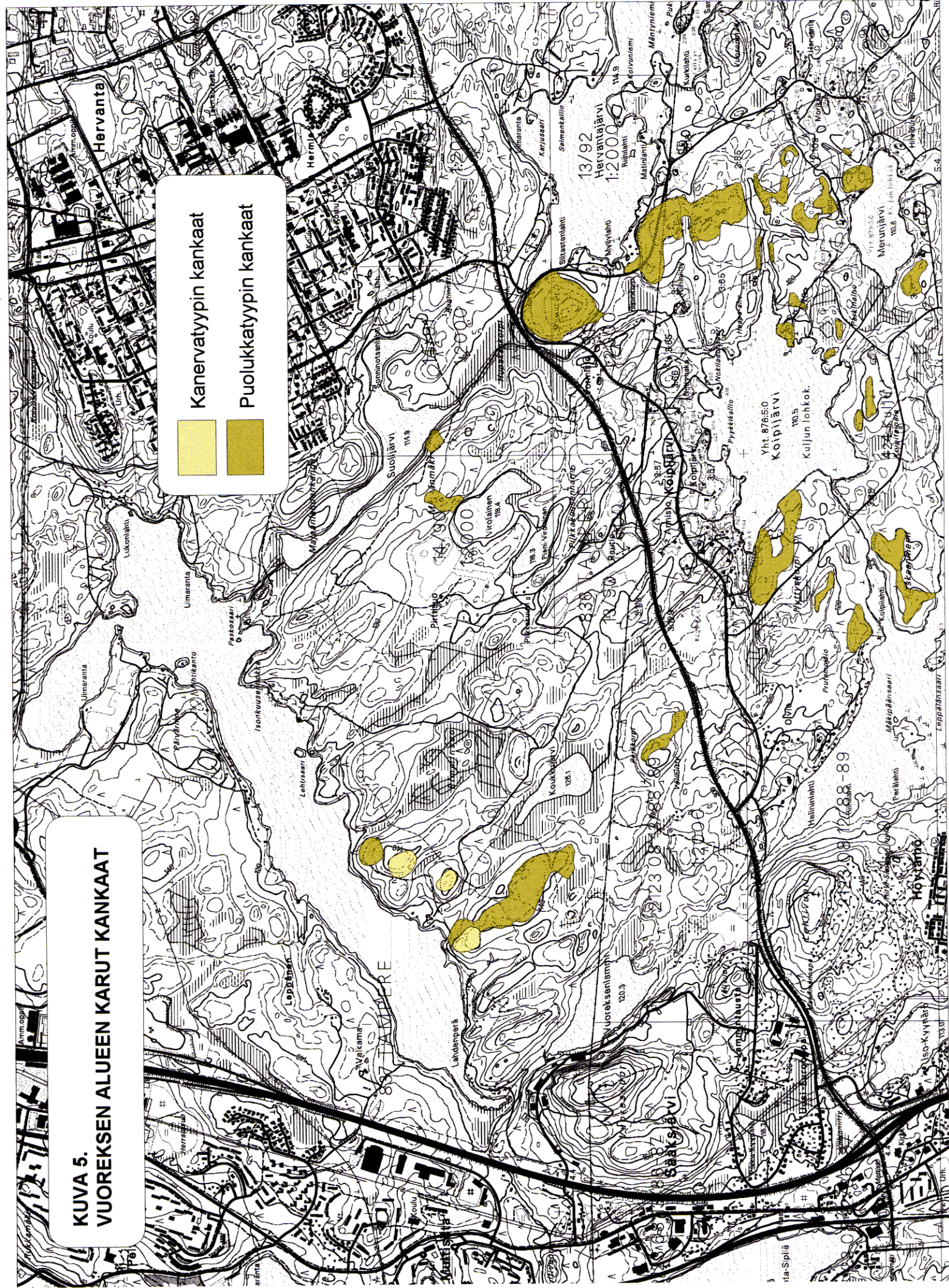
Kuivia karukkokankaita alueella on vähän. Ainoita kanervatyyppin alueita esiintyy Koukkujärven ja Särkijärven välisillä kallioilla (kuva 5.). Ky- seiseltä alueelta löytyy myös kuivahkoja puolukkatyyppin kankaita, joita on lisäksi Myllyvuorella, Lempäälän puolella Hervantajärven lounaispuolen mäillä, Kirskaanienmessä ja Höytämöjärven ja Koipijärven välisellä alueel- la.

KUVA 5.
VUOREKSEN ALUEEN KARUT KANKAAT

Kanervatyypin kankaat



Puolukkatyypin kankaat



Lisätietoja:

Kääntönen, M. 1999: Vuoreksen alueen kasviluonnosta.

Lahtonen, T. 2000: Hakkuun vaikutus lehtolajistoon Tampereen Valkaman norolehdossa.- Talvikki 1/2000.

Lempäälän kunta: Lempäälän kunnan Lempäälän puolella omistamien metsien kuviotiedot.

Lempäälä-Tampereen seudun metsänhoitoyhdistys, Oikarainen, M. 1992: Honkaniemen tilan metsänhoitosuunnitelma vuosille 1992-2001 (Metsälautakunnat Nro 331,0/TASO 4/92).

Metsätähti Oy-Ecoplan, 1999: Tampereen kaupunkiekologinen tutkimus, vuosiraportti 1999.

Paavola, S.: Luontoinventointi kesinä 1999-2000, Tampereen kaupungin metsiensuunnittelu.- Raportti Tampereen kaupungin ympäristövalvontayksikössä ja metsäyksikössä.

Suunnittelukeskus Oy, Laamanen, K. 1998: Tampere-Lempäälä, Vuoreksen maankäytön yleissuunnitelman YVA:n luontoselvitys, tilanne raportti 8.1.1999.

Tampereen kaupunki, kiinteistötoimi: Metsien kuviotiedot Vuoreksen kaupungin omistamilla mailla.

Tampereen kaupunki, yleiskaavayksikkö 1998: Koipijärvi-Vuoreksen alueen maisemaselvitys 1998.

Veroluokituskartat.

3.3. Suot

Merkittävimmät suoalueet Vuoreksen alueella ovat Tampereen Koukkujärveä ympäröivä räme ja Hupakankorpi hyönteistöjensä (ks. kappale 3.4. Hyönteistöltään arvokkaat kohteet) puolesta ja Rimminsuon räme, jonka reuna-alueet ovat osittain korpea (kuva 6.). Osa soistumista on luoteiskaakko-suuntaisissa korpipainanteissa (kuva 7.). Merkittäviä suoalueita ovat myös arvokkaina elinympäristöinä pienet suolaikut mm. Koukkujärven länsipuolella, Koipitaipaleentien liepeillä sekä Rimminsuon pohjois- ja eteläpuolella on pienet nevalaikut. Rimminsuon on ojitettu eikä sen pohjoinen neva-alue ja rämealue ole enää luonnontilaisia. Myös Virolaisen luoteisrantaan reunustaa neva. Koipitaipaleen korpisuot ovat mahdollisia metsälain mukaisia ruoho- ja heinäkorpia. Koukkujärven itäpuolella oleva suolaikku ja Pirttisuon pohjoispuolella olevat korpilaikut ovat metsälain mukaisia luonnontilaisia soistumia. Kasvillisuutensa puolesta arvokkaita suolaikkuja ovat Väliniityn länsipuolella oleva laikku ja Riipinkorpi.

Koukkujärven rämealue on syntynyt luonnollisen kehityksen tuloksena ja sen kasvilajisto on tavanomainen. Korpipainanteet ovat kallioiden välissä ja ruhjevyöhykkeillä. Niiden kasvilajisto on tavallista korprien lajistoa eikä painanteiden kasvillisuuksissa ole keskinäisiä eroja. Rimminsuon eteläosan neva on ojituksesta huolimatta säilynyt hyvin maisemallisesti ehyenä kokonaisuutena, jolla kasvaa mm. leväkköä (*Scheuchzeria palustris*), isokarpaloo (*Vaccinium oxycoccos*) ja lakkaa (*Rubus chamaemorus*). Sen arvoa voidaan perustella nimenomaan biotooppinsa ja maisemallisuutensa puolesta. Nevan pienuudesta johtuen se on altis ulkoisille häiriöille. Jos nevan valuma-alueelle rakennetaan, niin valuma-alueen ravinnevirtaamat todennäköisesti muuttavat nevan kasvillisuutta siten, että nevakasvisto joutuu väistymään mm. pajukoiden tieltä. Virolaisen luoteisrannan rehevä neva-reunus on arvokas kasvillisuudeltaan, johon kuuluu harvinaisista saniaisista nevaimarre (*Thelypteris palustris*).

Lisätietoja:

Kääntönen, M. 1999: Vuoreksen alueen kasviluonnosta.

Kosonen, L., Mikola, J. & Nieminen, P. 1994: Tampereen arvokkaat luontokohteet.- Tampereen kaupungin ympäristövirasto, ympäristövalvonnan julkaisu 3/1994.

Metsätähti Oy-Ecoplan, 1999: Tampereen kaupunkiekologinen tutkimus, vuosiraportti 1999.

Paavola, S.: Luontoinventointi kesinä 1999-2000, Tampereen kaupungin metsiensuunnittelu.- Raportti Tampereen kaupungin ympäristövalvontayksikössä ja metsäyksikössä.

Suunnittelukeskus Oy, Laamanen, K. 1998: Tampere-Lempäälä, Vuoreksen maankäytön yleissuunnitelman YVA:n luontoselvitys, tilanne raportti 8.1.1999.

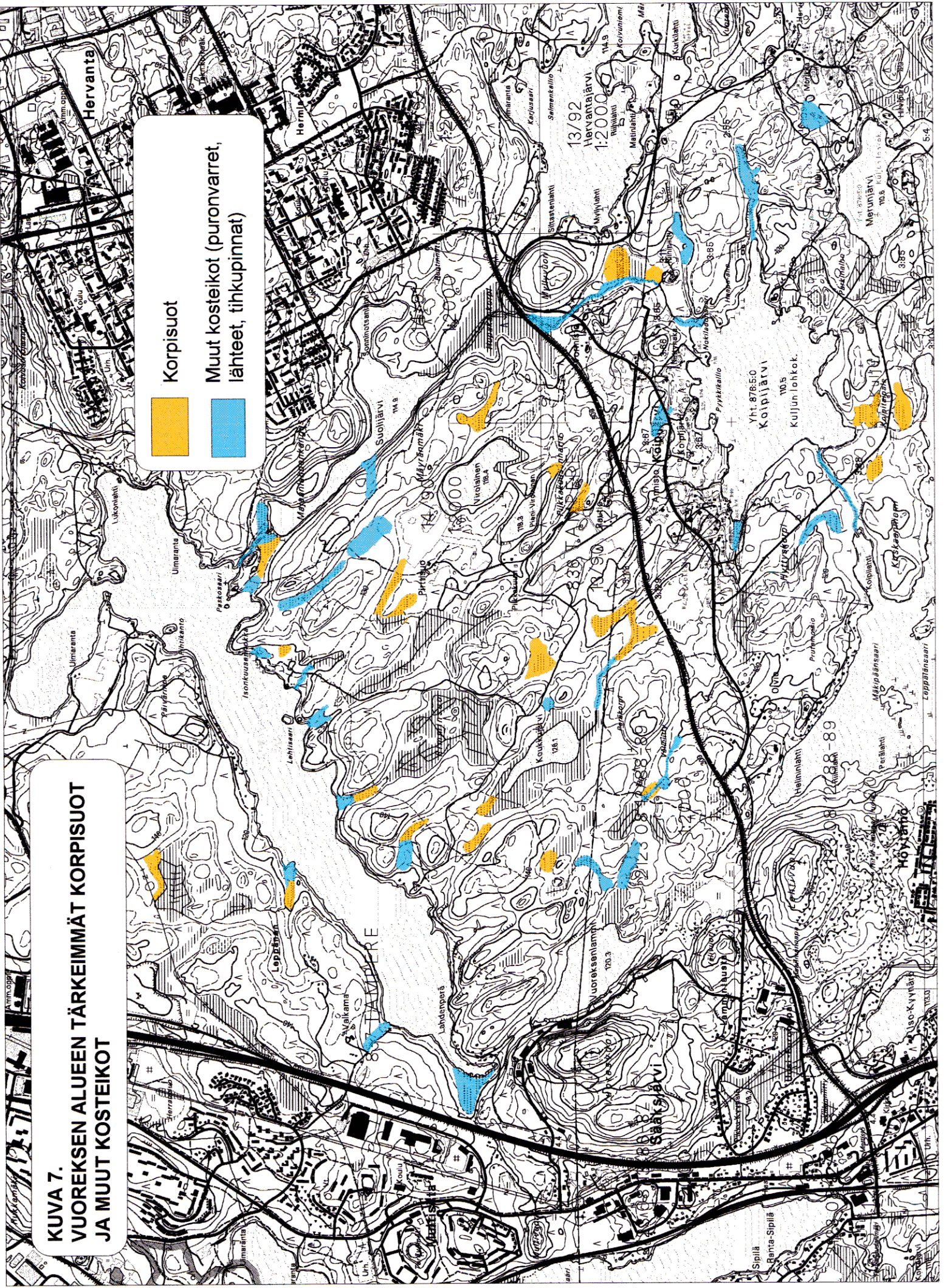
**KUVA 6.
VUOREKSEN ALUEEN TÄRKEIMMÄT
PAKSUTURPEISET SUOT**



KUVA 7.
VUOREKSEN ALUEEN TÄRKEIMMÄT KORPISUOT
JAJA MUUT KOSTEIKOT

Korpisuot

Muut kosteikot (puronvarret, lähteet, tihkupinnat)



3.4. Pellot

Suurin osa alueen pelloista lienee raivattu savipohjaisista ja parhaimmista lehtomaisista kankaista. Pääosa Vuoreksen alueen pelloista sijaitsee Virolaisen pohjoispuolelta Pilkkakuusen kautta Koipijärven rantaan ulottuvalla kaistaleella. Myös Oiviossa on metsittynyttä ja vielä käytössä olevaakin peltoa, josta on löydetty harvinaistuvaa kulttuuriseuralaista ketonoidanlukkoa (*Botrychium lunaria*). Tosin havainto on jo vuodelta 1978. Vuoden 2000 annetussa uhanalaisuusluokituksessa ketonoidanlukko oli jo kategoriassa silmälläpidettävä. Avoimet peltomaiset ovat tärkeitä monille lintulajeille, joiden elinympäristöä ovat avointen maisemien vaihtumisvyöhykkeet (ks. kappale 3.3. Vuoreksen alueen linnusto).

3.5. Alueen arvokas kasvilajisto

Seuraavassa (*)-illä merkityt rauhoitettujen, uhanalaisten ja voimakkaasti harvinaistuneiden sekä harvinaistuvien, harvinaisten ja Tampereella ääriarjoillaan olevien kasvilajien esiintyminen Vuoreksen alueella on kuvattu liittekartoilla (liitteet 1, 2 ja 3).

Tuoreat lehdot ja lehtomaiset kankaat

Vuoreksen alueen metsät ovat poikkeuksellisen reheviä ja runsaslajisia; lehtoja ja lehtomaisia kankaita on paljon (kuva 3.). Lehtojen lajisto muodostaa kuitenkin selvästi muusta lajistosta erottuvan yhtenäisen kokonaisuuden vaateliaine lajeineen. Lehdot ovat pääasiassa oravanmarjatyyppejä, mutta imikkä-lehto-orvokki-tyyppejä on myös paljon. Vuoreksen lehdolle on ominaista runsas metsälehmüksien määrä. Kuusivaltaiset metsät ovat yleensä vähintään oravanmarjatyyppejä lehtomaisia kankaita. Kovasta alueen metsien käsittelystä huolimatta lehtokasvillisuus näyttää toipuvan; metsää sopivasti harventaen lehtokasvillisuus jopa hyötynee vähentyneestä kilpailusta ja lisääntyneestä valosta.

Vuoreksen lehtojen ja lehtomaisten kankaitten merkittävimpään ja rehevyyttä vaativaan lajistoon kuuluvat metsälehmus, näsiä, imikkä, koiranvehnä (*Elymus caninus*), syyläjuuri (*Scrophularia nodosa*), kevätlinnunherne (*Lathyrus vernus*), kevätlehtoleinikki (*Ranunculus fallax*) ja lehtoleinikki (*Ranunculus cassubius*), *valkolehdokki (*Platanthera bifolia*), lehto-orvokki (*Viola mirabilis*), lehtokuusama (*Lonicera xylosteum*), *mäkilehtoluste (*Brachypodium pinnatum*), lehtopähkämö (*Stachys sylvatica*) sekä sini- (*Hepatica nobilis*) ja *keltavuokko (*Anemone ranunculoides*). Tosin metsälehmusta, imikkää, kevätlinnunhernettä, lehtokuusamaa ja sini- vuokkoa kasvaa yleisesti siellä täällä muuallakin Vuoreksessa. Alueella kasvaa lisäksi vaateliasta *pussikämmekkää (*Coeloglossum viridae*), joka on sikäli kulttuurivaikutteinen, että se on aikoinaan hyötynyt metsälaidunnuksesta. Nykyään pussikämmekkä on suuresti harvinaistunut etelässä. Pikku-Virolaisen ja Virolaisen välisellä kannaksella sen yhdysojan luoteispuolella kasvaa myös kulttuurivaikutteisena lajina *hirvenkello (*Campanula cervicaria*). Se on muinaistulokas ja suosii ilmeisesti hakamaita,

joita kannaksellakin lienee ollut. Laji on tällä hetkellä valtakunnallisesti uhanalainen (vaarantunut) ja Tampereella erittäin uhanalainen. Muista em. lajeista valkolehdokki on rauhoitettu kokonaan, sinivuokko, näsiä, imikkä ja kevätlinnunherne ovat rauhoitettuja siten, että niiden kaupaksi tarjoaminen ja myyminen on kielletty. Valkolehdokkia kasvaa Vuoreksessa sekä lehtomaisilla kankailla että myös lehdoissa. Huomattavan runsaasti sitä kasvaa Pirttisuon peltojen länsireunan metsäniemekkeen lehtomaisella kankaalla. Keltavuokko on Tampereella pohjoisilla äärialueillaan; sen pohjoisimmat esiintymät ovat jo Aitoniemessä. Vuoreksessa sitä kasvaa mm. Suolijärven lounaispuolen harjun länsi- ja itärinteiden rehevimmissä notkelmissa ja Särkijärven pohjoisrannalla Lepäsen-Päivärinteiden välillä. Myös mäkilehtoluste on Tampereen seudulla pohjoisilla äärialueillaan. Sitä kasvaa erittäin runsaasti maankaatopaikan koillispuolella notkon vastarinteiden kuusimetsässä. Jo Etelä-Hämeen pohjoispuolella harvinaistuvaa lehtopähkämöä kasvaa Vuoreksessa soistuneessa notkelmassa Väliniityn luoteispuolella mökkitien varrella sekä Lahdenperän lehdossa. Huomioimisen arvoista syyläjuurta kasvaa Suolijärven lounaispuolen harjun rinteillä, purolehdossa Lehtisaaren eteläpuolella, Anniston talon liepeillä sekä maankaatopaikan ympäristössä. Syyläjuuri on yleinen Oulun maakunnan eteläosiin asti, mutta ei kasva enää Lapissa.



Kuva 8. Eräs eteläisessä Suomessa voimakkaasti harvinaistunut laji on pussikämmekkä. Lounais-Suomesta laji lienee jo lähes kadonnut.



Kuva 9. Pirttisuon peltoja laiduntavat vielä lampaat; kuvassa lammashakaa

Kosteat lehdot, puronvarsilehdot, lähteiset biotoopit, saniaislehdot ja lehtokorvet

Kosteiden lehtojen, saniaislehtojen, purolehto- ja korvettuvien notkelmien edustavinta kasvillisuutta Vuoreksen alueella ovat mm. näsiä, hiirenporras (*Athyrium filix-femina*), purolitukka (*Cardamine amara*), kevätlinnunsilmä (*Chrysosplenium alterniflorum*), *kotkansiipi (*Matteuccia struthiopteris*), isoalvejuuri (*Dryopteris expansa*), rantaminttu (*Mentha arvensis*), *korpiorvokki (*Viola epipsila*), *lehtopalsami (*Impatiens noli-tangere*), lehtovirmajuuri (*Valeriana sambucifolia*), *korpisorsimo (*Glyceria fluitans*), *korpinumikka (*Poa remota*) ja *lehtotähtimö (*Stellaria nemoreum*). Tällaisia kosteikkoja on esitelty (kuva 7.). Kuvassa näkyvien kohteiden lisäksi tihkupintoja ja lähteitä on tämän tästä pitkin Mäyränmäen harjun rinteiden notkelmissa. Em. lajeista näsiä kuuluu osittain rauhoitettuihin. Korpiorvokki on pohjoispainotteinen laji ja on Tampereen seudulla harvinainen. Korpisorsimo on puolestaan itäinen laji ja Tampereella läntisillä äärirajoillaan. Se on laji, joka yleensä on sijainnut nykyisillä kasvupaikoillaan jääkaudesta lähtien. Lehtotähtimö harvinaistuu Etelä-Hämeen pohjoispuolella, mutta kasvaa silti koko Suomessa. Lehtotähtimö-esiintymät ovat muutenkin harvinaistumassa. *Lehtopalsami ja korpinumikka ovat yleisiä Pori-Tampere-akselilla, mutta muualla harvinaisia, jopa siinä määrin, että ne ovat rauhoitettuja Oulun ja Lapin maakunnissa. Vielä kannattanee mainita kotkansiipi, joka ei ole kovin yleinen ja vain rehevämpien saniaislehtojen indikaattorilaji.

Rehevien ja kosteiden, mutta lähteisten ja tihkupintaisten biotooppien lajeja ovat *soikko- (*Listera ovata*) ja *herttakaksikko (*Listera cordata*), harvinaistuva *lähdetähtimö (*Stellaria alsinea*) sekä myös em. hiirenporras, *kotkansiipi, purolitukka, *korpinumikka, *korpiorvokki ja kevätlinnunsilmä. Tällaisia lähteisiä ja tihkupintaisia kosteikkoja löytyy harjujen ja mäkien rinteiltä mm. Suolijärven lounaispuolen harjun kosteikkopainanteista, Särkijärven etelärannalta Lehtisaaren-Rimminsuon tienoilta, Lahdenperän lehdolta ja Myllyvuoren kupeilta. Soikkokaksikko on harvinaistuva ja rauhoitettu kämmekkälaji ja herttakaksikkokin on Tampereella suhteellisen harvinainen. Herttakaksikkoa kasvaa harajuuren kera Riipinkorven kosteikkoalueella. Purolitukka ja kevätlinnunsilmä harvinaistuvat Etelä-Hämeestä pohjoiseen mentäessä. Purolitukkaa kasvaa mm. Lehtisaaren ja Rimminsuon puolivälissä olevassa Särkijärven rantanotkelmassa.

Louhikoiden ja kallionalustojen lehtomaiset biotoopit

Vuoreksen tyypillisiä lehtomaisten louhikko-, jyrkkien kivikkorinne- ja kallionalusbiotooppien vaateliasta lajistoa ovat *lehtoarho (*Moehringia trinervia*), *hajuheinä (*Cinna latifolia*), *kaiheorvokki (*Viola selkirkii*), *haisukurjenpolvi (*Geranium robertianum*), lehtomatar (*Galium triflorum*) ja kivikkoalvejuuri (*Dryopteris filix-mas*). Näistä hajuheinä on rauhoitettu, uhanalaisluokituksen mukaan silmälläpidettävä ja EU:n luontodirektiiviin lisättäväksi ehdotettu louhikkoisten puronvarsilehtojen laji. Vuoreksen alueella hajuheinää kasvaa Väliniityn puronvarsilouhikossa sekä Vuoreksenlammin kaakkoispuolella olevalle suolle viettävän rinteiden louhikossa noin 300 m lammelta. Lehtoarho ja kivikkoalvejuuri ovat eteläisiä lajeja harvinaistuen Keski-Suomessa, haisukurjenpolvi lounainen

laji harvinaistuen voimakkaasti Etelä-Hämeen pohjoispuolelle siirryttäessä, lehtomatara puolestaan on yleinen akselilla Pori-Pohjois-Karjala, mutta muualla harvinainen, kaiheorvokkia kasvaa yleisemmin Itä-Kaakkois-Suomessa, mutta jo Tampereella harvinaisena. Lehtomatara on yleinen akselilla Pori-Pohjois-Karjala ja harvinainen muualla Suomessa. Vuoreksessa sitä esiintyy mm. Suolijärven lounaispuolen harjun rinnelehdossa. Lähes kaikki tämän biotoopin lehtolajit viihtyvät varjoisissa, sammaloituneissa ja kosteahkoissa louhikoissa ja kallionalusissa, mutta muista em. lajeista poiketen kivikkoalvejuuri on erityisesti kuivien lehtomaisten louhikoiden laji. Vuoreksen alueen lehtomaisten että karujen louhikoiden, kallioiden ja kallionalustojen biotoopit on esitetty (kuva 11.). Tämän biotoopin lajeja esiintyy edellä mainittujen lisäksi myös Suolijärven lounaispuolen jyrkällä järveen laskevalla kivikkoisella rinteellä, Virolaisen pohjoispuolella Mäyränmäeltä Pirttisuolle laskevalla kivikkoisella rinteellä sekä Pilkkakuusenharjun kaakkoispään kallioisilla rinteillä.



Kuva 10. Hajuheinä kuuluu EU:n luontodirektiivin mainitseisiin lajeihin. Sen tuntee kumariinin tuoksustaan sitä käsiteltäessä.

Kuivat lehdot

Kuivahkojen lehtomaisten biotooppien lajistosta kannattaa mainita taikinamarja (*Ribes alpinum*), mustakonnanmarja (*Actaea spicata*) ja *metsämaarianheinä (*Hierocloë australis*). Näitä lajeja esiintyy yleisesti Vuoreksen alueella, mutta runsaammin lehtojen ja lehtomaisten rinteiden kuivemmissä kohdissa. Tällaisia alueita on paikoin mm. Pilkkakuusenharjulla ja Suolijärven harjulla. Taikinamarja on Tampereella koillisella äärirajallaan. Mustakonnanmarja ja metsämaarianheinä ovat myös eteläisiä lajeja, joista mustakonnanmarja harvinaistuu Etelä-Hämeestä pohjoiseen mentäessä, mutta kasvaa lähes koko Suomessa. Metsämaarianheinä on Tampereella esiintymisensä äärirajoilla; pohjoisimmillaan metsämaarianheinää kasvaa Teiskon Löytänäjärven Koivuvuoren rinnelehdossa.

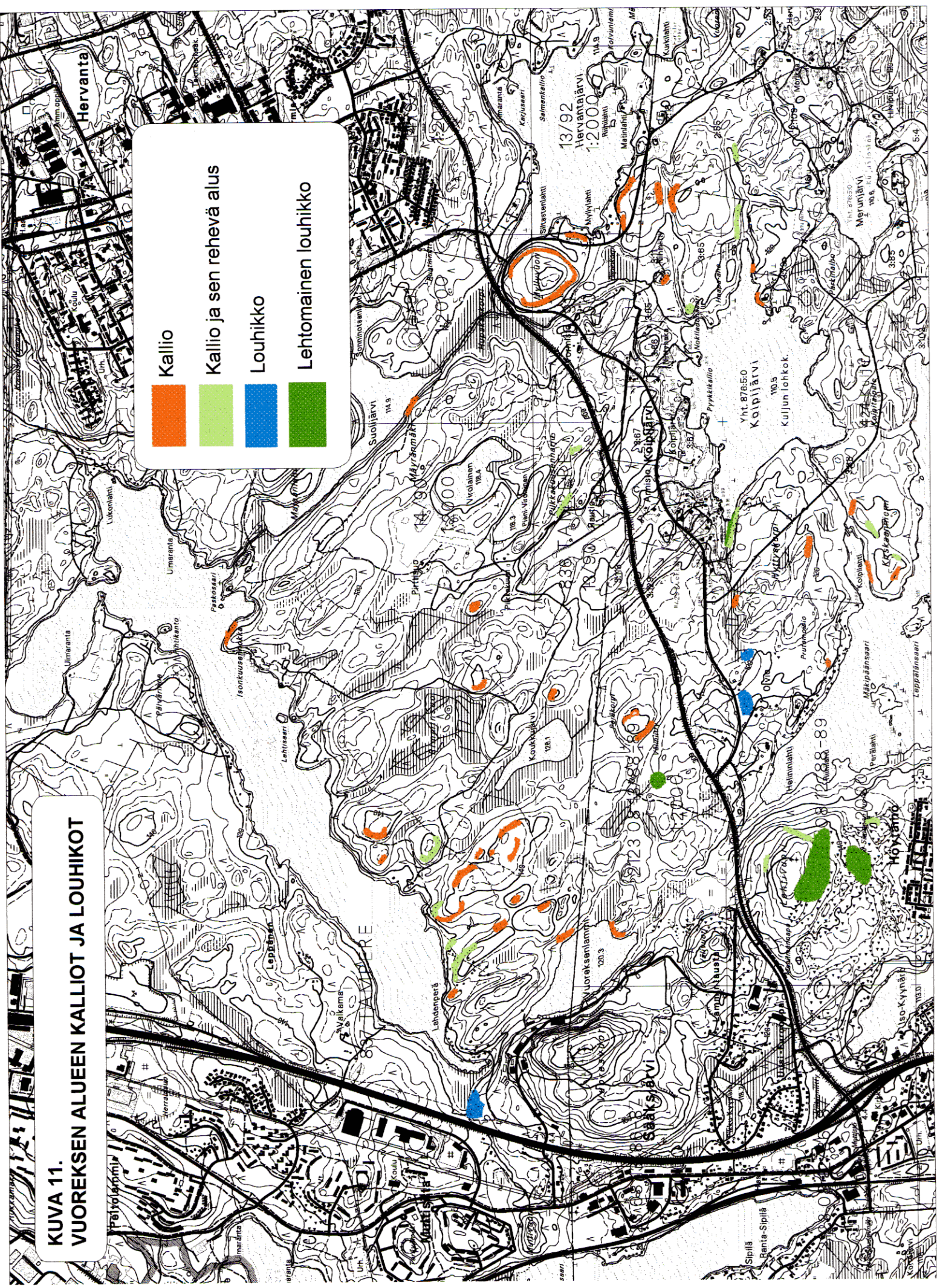
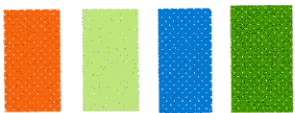
KUVA 11.
VUOREKSEN ALUEEN KALLIOT JA LOUHIKOT

Kallio

Kallio ja sen rehevä alue

Louhikko

Lehtomainen louhikko



Tuoreat ja kuivat kankaat

Tuoreiden kankaiden vaateliasta tai harvinaisempaa lajistoa edustavat *mäntykukka (*Monotropa hypopitys*), isoalvejuuri, ketun- (*Huperzia selago*), riiden- (*Lycopodium annotinum*) ja katinlieko (*L. Clavatum*), kelta- (*Pyrola clorantha*), tähtitalvikki (*Moneses uniflora*), kurjenkello (*Campanula persicifolia*), yövilka (*Goodyera repens*), tuppisara (*Carex vaginata*) ja metsävirma (*Vicia sylvatica*). Näistä harvinaisin on mäntykukka, jonka esiintyminen painottuu Etelä-Suomeen harvinaistuen Etelä-Hämeen pohjoispuolella siten, että sitä ei esiinny enää Oulun korkeudella. Tosin Vuoreksessa mäntykukkaa on löytynyt lähinnä lehtomaiselta kankaalta Raution tilan pohjoiselta peltosaarekkeelta sekä Pirtisuon tilan länsipuolella pellolle työntyvältä metsäniemekkeeltä. Mäntykukka on lehtivihreätön puiden juurilla loisena elävä kasvi (yleensä mäntykankailla). Kurjenkello on myös lounais-eteläinen laji, harvinaistuen Etelä-Hämeen pohjoispuolella, mutta esiintyy vielä Oulun korkeudelle asti. Kurjenkello on myös lehtomaisten kankaitten laji ja sitä kasvaa siellä täällä koko Vuoreksen alueella. Muuta lajistoa harvinaisempia, mutta ei harvinaisia ovat tähti- ja keltatalvikki sekä isoalvejuuri. Keltatalvikki ja katinlieko ovat myös kuivien kankaitten lajeja. Tähtitalvikki ja isoalvejuuri viihtyvät myös kosteammissa oloissa ja isoalvejuuri jopa lehtomaisissa paikoissa. Suolijärven lounaispuolen harjulla kasvaa tähti- ja keltatalvikkia sekä isoalvejuurta. Keltatalvikkia kasvaa myös mm. Raution tilan peltojen pohjoisella peltosaarekkeella ja tähtitalvikkia Rimminsuon ja Särkijärven välisellä lehtoalueella sekä isoalvejuurta mm. Väliniityn louhikossa.

Kuivien harjujen ja ketojen harvinaisempia lajeja alueelta ovat *jalkasara (*Carex pedicularis*) ja *ketonoidanlukko. Jalkasara on eteläinen laji, jossa se kasvaa harvinaisena ja jo Tampereella pohjoisilla ääri rajoillaan. Vuoreksesta jalkasaraa tapaa Myllyvuoren lounaiselta alarinteeltä kolmena kasvustona sekä laajana kasvustona Pirtisuon peltojen pohjoisnurkalta. Ketonoidanlukko on perinnebiotooppien laji, joka kasvaa hiekkaisilla piha- ja laidunkedoilla, niityillä ja kallioilla. Se on nykyään suuresti harvinaistunut ja uusimmassa vuoden 2000 keväällä annetussa uhanalaisuusluokituksessa merkitty silmälläpidettäväksi. Vuoreksessa sitä on löytynyt Lempäälän puolelta Höytämöjärven Oivion talon ja Helininlahden välisiltä niityiltä jo vuonna 1978. Sen nykyisestä esiintymisestä ei ole tietoa.

Paksuturpeiset suot ja varsinaiset korvet

Vuoreksen maaston vaihtelevuuden vuoksi alueelta löytyy runsaasti soita ja soistuvia juonteita (kuva 6. ja 7.). Alueen korpimaisten soistumien kasvillisuutta ovat korpi- (*Carex loliacea*), hento- (*C. disperma*) ja pitkäpääsara (*C. elongata*), maariankämmekä (*Dactylorhiza maculata*) ja harajuuri (*Corallorhiza trifida*) sekä aiemmin esille tulleet *hertta- ja *soikkokaksikko, *korpisorsimo, *korpinumikka, *kotkansiipi ja *korpiorvokki. Vuoreksen korpipainanteiden ja -juotteiden kasvillisuudet eivät kuitenkaan kovin paljoa poikkea toisistaan. Korpisorsimoa esiintyy Vuoreksessa Lahdenperän kosteikkoalueen lisäksi Väliniityltä luoteeseen noin 50 m olevalla puronvarsisoistumalla, jossa kasvaa myös mm. hentosaraa. Lempäälän

Merunlahden-Koipilahden maastossa kasvaa muun lehtokasvillisuuden ohella korpisaraa ja rehevyyden ilmentäjää pitkäpääsaraa, jota on myös Koukkujärven luoteisrannan suon reunassa. Korpia paksumpiturpeisten soiden kasvilajisto ei sisällä mitään erityisen merkittäviä yksittäisiä lajeja vaan niiden arvo perustuu lajistokonaisuuteen ja maisematekijöihin. Näiden alueiden lajistoa ovat mm. leväkkö (*Scheuchzeria palustris*), isokarpalo (*Vaccinium oxycoccos*) ja lakka (*Rubus chamaemorus*).

Rehevät rantakosteikot ja -suot

Suolijärvi on lievästi rehevöitynyt, mikä johtunee läpivirtaamaan nähden suuresta ravinnekuormasta, jota aiheuttavat uimarannan alueen käyttö sekä Hervannasta laskevat hulevedet. Kuitenkin vielä Suolijärven lajistoon kuuluu *lapinvesitähti (*Callitriche hamulata*). Rantojen nebareunuksilla kasvaa mesotrofiaa indikoiva juurtosara (*Carex chordorhiza*), joka on kohtalaisen yleinen koko Suomessa.

Virolainenkin on lievästi rehevöitynyt, mistä kieli sen pohjoisrannalla kasvavat *nevaimarre, *korpi-imarre (*Dryopteris cristata*) ja liereäsara (*Carex diandra*) sekä järven eteläisestä niemekkeestä 1970-luvulla löydetty hernesara (*Carex viridula*). Rehevöitymisen myötä yleistynyt nevaimarre on lounainen laji harvinaistuen Etelä-Hämeen pohjois- ja itäpuolella ja pohjoisimmat kasvustot ovat Tornionjokilaaksossa. Myös hernesara on eteläinen laji kasvaen Tampereen seudulla vielä kohtalaisen runsaana, mutta harvinaistuen pohjoista kohti. Koukkujärven pohjoisella suoreunalla kasvaa rehevyyttä vaativaa pitkäpääsaraa. (ks. kuva 6).

Lisätietoja:

Kääntönen, M. 1999: Vuoreksen alueen kasviluonnosta.

Korte, K. : vuoden 1999 kasvihavainnot Vuoreksesta.

Kosonen, L., Mikola, J. & Nieminen, P. 1994: Tampereen arvokkaat luontokohteet.- Tampereen kaupungin ympäristövirasto, ympäristövalvonnan julkaisu 3/1994.

Lahtonen, T. 2000: Hakkuun vaikutus lehtolajistoon Tampereen Valkaman norolehdossa.- Talvikki 1/2000.

Lahtonen, T. : kasvihavainnot Vuoreksesta vuosien varrelta.

Länsirinne, T. 1993: Lempäälän luontokohteet.

Metsätähti Oy-Ecoplan, 1999: Tampereen kaupunkiekologinen tutkimus, vuosiraportti 1999.

Paavola, S.: Luontoinventointi kesinä 1999-2000, Tampereen kaupungin metsiensuunnittelu.- Raportti Tampereen kaupungin ympäristövalvontayksikössä ja metsäyksikössä.

Suunnittelukeskus Oy, Laamanen, K. 1998: Tampere-Lempäälä, Vuoreksen maankäytön yleissuunnitelman YVA:n luontoselvitys, tilanne raportti 8.1.1999.

Tolonen, J. : kasvihavainnot Vuoreksesta.



Vesistöt

Kuva 12. Tampereella harvinaista isolummetta kasvaa Särkijärvässä.

Vedenjakaja-alueena Vuoreksen alueen vedet ovat pääosin karuhkoja ja kirkasvetisiä eli joita yleensä on pidetty herkkinä happamoitumaan. Poikkeuksena tästä ovat Pieni-Virolainen ja Virolainen, jotka ovat lievästi rehevöityneitä maataloudesta tulleen ravinnekuorman ansioista sekä Suolijärvi, josta löytyy myös ravinteikkaan järven piirteitä. Myös vedenpinnanlasku 50-luvulla on aiheuttanut veden rehevöitymistä. Vielä 1940-luvulla Virolaisella on kasvanut kirkkaan veden lajina järvisätkin (*Ranunculus peltatus*). Tärkeimpiä karujen ja kirkkaiden vesien kasveja Vuoreksessa ovat mm. järvikaisla (*Schoenoplectus lacustris*), *lapinvesitähti, ruskoärviä (*Myriophyllum alterniflorum*), *keltakurjenmiekka (*Iris pseudacorus*), *(iso)lumme (*Nymphaea alba*) ja *pikkulumme (*Nymphaea candida*) ja nuottaruoho (*Lobelia dortmanna*). Lapinvesitähti on pohjoinen laji, jota kasvaa normaalisti vasta napapiirin pohjoispuolella. Tampereella laji on uhanalainen. Sitä on löytynyt Vuoreksen alueelta Särkijärvestä sekä Suolijärvestä ja sitä saattaa olla myös näiden alapuolisissakin vesissä (Koipijärvi). Tampereen Särkijärven lapinvesitähtiesiintymät ovat Suomen eteläisimmät. Keltakurjenmiekka on lounainen laji harvinaistuen Etelä-Hämeen pohjoispuolella ja se on rauhoitettu Oulun ja Lapin lääneissä. Keltakurjenmiekkää kasvaa Myllyojassa Myllyvuoren paikkeilla sekä Särkijärvässä. Vesien rehevöitymisen myötä myös mm. järvikaisla, ruskoärviä, keltakurjenmiekka ja nuottaruoho ovat harvinaistuneet. Kirkkaassa vedessä uposlehtisiä on runsaammin ja mm. Särkijärvässä lapinvesitähteä kasvaa laajoina kasvustoina aina 3-4 metrin syvyyteen asti. Lapinvesitähtien esiintymiselle veden kirkkaus on eilinehto ja siksi mahdollisissa Vuoreksen rakennusprojekteissa tulisi pyrkiä estämään humusainesten ja ravinteiden pääsy Särkijärveen. Särkijärven lajisto on muutenkin edustava: nuottaruoho, tummalahnanruoho (*Isoetes lacustris*), lumme ja pikkulumme, ruskoärviä, äimäruoho (*Subularia aquatica*) ja järvikaisla. Lumme ja

pikkulumme ovat kaakkoisia lajeja. Lumme on Tampereella luoteisilla ääri-
rajoillaan, pikkulumme esiintyy Tampereen seudulla harvinaisena ja on sitä
aina Tornionjokilaaksoon asti. 90-luvun alussa löydettiin Särkijärveltä ja
Suolijärveltä uutena lajina rentovihvilä, jota eräät tutkijat pitävät happa-
moitumisen indikaattorina.

Kasvillisuustietolähteet:

Kääntönen, M. 1999: Vuoreksen alueen kasviluonnosta.

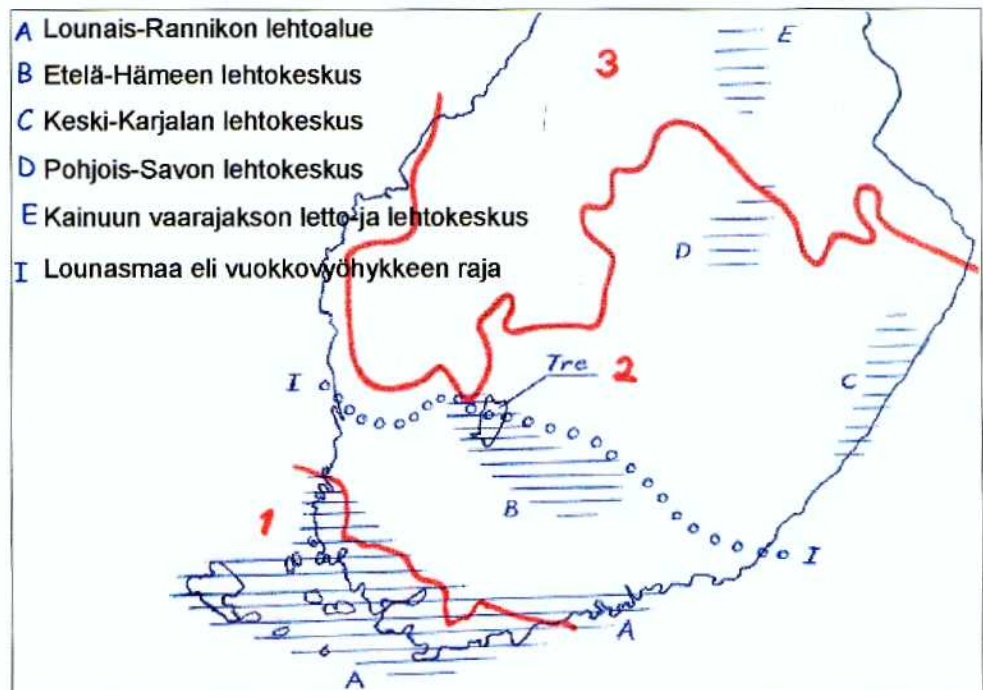
Metsätähti Oy-Ecoplan, 1999: Tampereen kaupunkiekologinen tutkimus, vuosiraportti 1999.

Saura, H. 1993: Vesikasvit vedenlaadun ja maankäytön muutosten ilmentäjänä eräissä Tampereen pienjärvisissä.- Pro Gradu-työ Helsingin Yliopistolle, kopio Tampereen kaupungin ympäristövalvontayksikössä.

4. Arvokkaat luontokohteet

4.1. Yleistä

Tampereen sijainti lounaisen vuokkovyöhykkeen, Etelä-Hämeen lehto-
keskuksen ja keskiboreaalisien karumman suomenselän vaihettumisalueella
on muovannut Tampereen seudun eliöstöstä monivivahteisen, josta löytyy
niin pohjoisia (mm. lapinvesitähti, lettovilla) kuin myös lounaisia lajeja
(vuokot, pähkinäpensas, kuva 13. **Etelä-Suomen kasvillisuusvyöhyk-
keet**). Tämä on silminpistävästi erityisesti verrattaessa Pohjois- ja Etelä-
Tampereä. Tampereen pohjoisosat ovat karuhkoja, mäkisiä ja kallioisia
vaihtuen Tampereen lounaispuolelle mentäessä viljaviksi, savipitoisiksi ja
huomattavasti tasamaastoisemmiksi alueiksi. Joillekin lajeille Tampereen
läpäisevä harjujono muodostaa pohjoisimman kasvualustan (mm. kynäjalava).
Tampereella onkin runsaasti eliöstöllisesti arvokkaita kohteita, joista
10 on perustettu luonnonsuojelualueiksi. Yksittäiset erikoislaatuiset ja huo-
miotaherättävät kohteet on suojeltu luonnonmuistomerkeinä, joita Tam-
pereella on 18 kappaletta. Arvokkaiden kohteiden inventoinnit ja
lajiselvitykset ovat pääasiassa harrastelijoiden käsissä, joita Tampereella



Kuva 13. Etelä-Suomen kasvillisuusvyöhykkeet (num. 1-3).

ovat Tampereen kasvitieteellinen yhdistys, Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ja Hyönteistieteellinen seura. Suurin osa arvokkaista kohteista on julkaistu vuonna 1994 ilmestyneessä Tampereen arvokkaat luontokohteet-kirjasssa, jonka tietoja on tarkistettu vuoden 1999 kesällä. Vaikka Vuoreksen alue on kokonaisuutena ottaen moni-ilmeinen ja poikkeuksellisen rehevä, sieltä ei kuitenkaan ole löytynyt luonnonarvoja suojelualueen perustamiseksi asti. Myöskään luonnonmuistomerkkejä ei Vuoreksen alueelta ole suojeltu. Arvokkaita luontokohteita alueelta on kuitenkin kirjattu runsaasti.

4.2. Arvokkaat kasvillisuusalueet

Arvokkaat kasvillisuusalueet on esitetty **kuvasa 14**.

Kohteiden luokitus:

- *** erittäin arvokas kohde, jossa esiintyy uhanalaisia lajeja
- ** arvokas kohde, jossa on monipuolista kasvillisuutta ja eläimistöä
- * Säästämisen arvoinen kohde

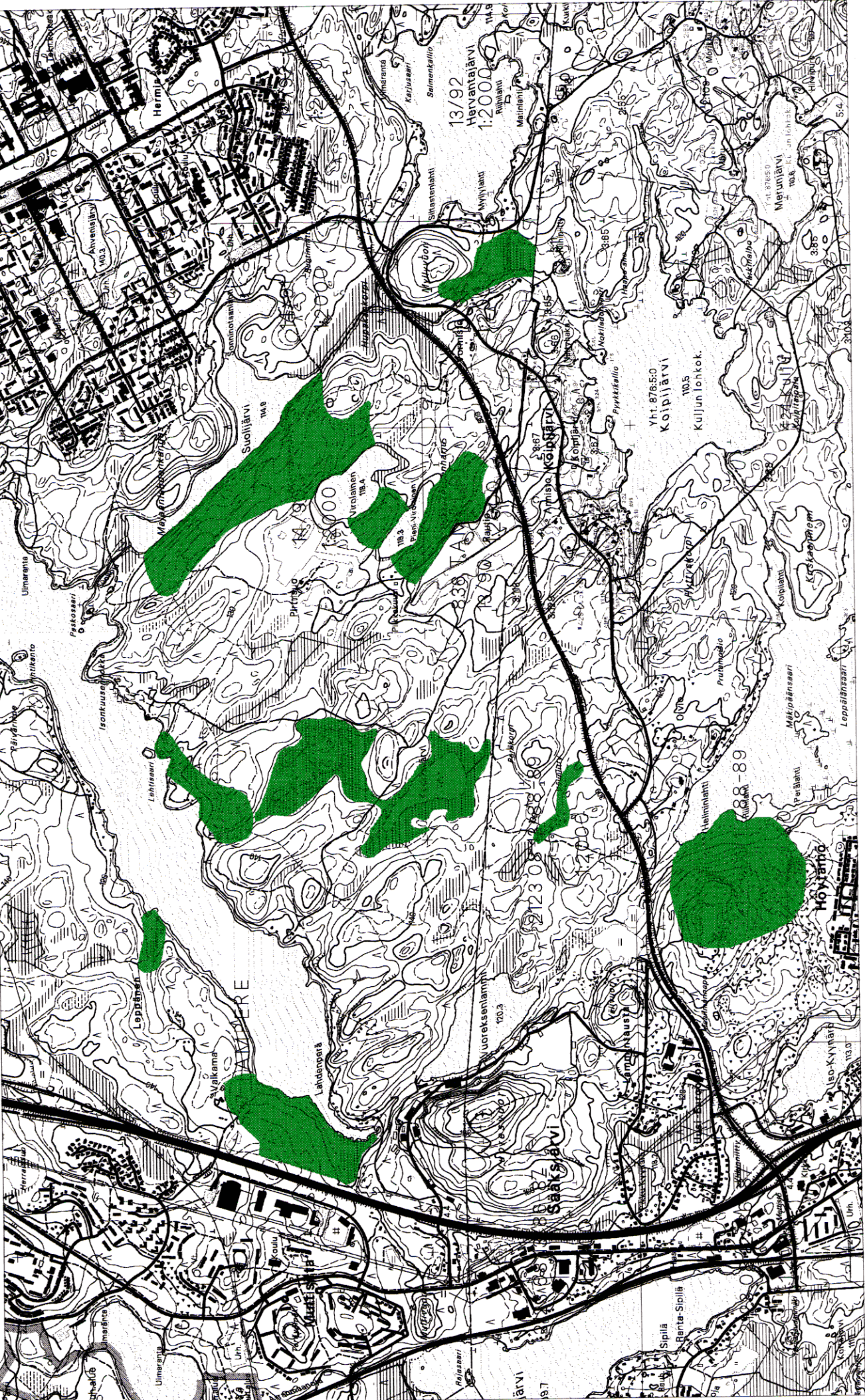
Särkijärvi, Leppäsen purovarsikosteikko

Kahdelta suunnalta tulevat purot ovat alavalle paikalle laskiessaan muodostaneet kosteikkoalueen, jonka puusto koostuu tervalepistä ja pensaikko kiilto- ja tuhkapajusta. Eteläpuolella olevan mäen rinteellä kasvaa myös joitakin metsälehmäksiä. Purojen yhtymäkohdassa kasvaa korven vaateliiana lajina kohtalaisen harvinaisena esiintyvä kotkansiipi. Kosteikolta löytyvät vaateliaina lajeina lisäksi jo Oulun ja Lapin maakunnissa rauhoitettu lehtopalsami, Keski-Suomessa pohjoisilla ääriajoilla esiintyvä kevätlinnunsilmä ja Etelä-Hämeestä pohjoiseen harvinaistuva lehtotähtimö. Purovarren kuivemmilta liepeiltä löytyvät Tampereella pohjoisilla ääriajoillaan esiintyvät keltavuokko ja mäkilehtoluste. Puron eteläpuolelta on kaadettu metsää. **

Särkijärvi, Lahdenperän lehto

Lahdenperän lehto on ollut ehdolla lehtojensuojeluohjelmaan, mutta kaupunki ehti hakata alueen ennen sen toteutumista. Hakkuilta säästyivät lehtoalueen kostea eteläkärki, jossa kasvaa korpisorsimoa ja korpipurmikkaa. Korpisorsimo on Tampereella esiintymisensä läntisillä ääriajoillaan ja korpipurmikka on kohtalaisen yleinen akselilla Pori-Tampere, mutta muualla harvinaisen. Lähempänä Valkamantietä kasvaa kaakkoista ja Tampereella harvinaista kaiheorvokkia. Lisäksi kosteikkoalueella kasvaa vaateliasta kotkansiipeä. Muuta mainittavaa lajistoa lehtoalueelta ovat harvinaistuva lähdetähtimö sekä mm. lehtopähkämö, lehto-orvokki, kevätlinnunherne, syylläjuuri, tesma, mäkilehtoluste, haisukurjenpolvi, lehtolehtoleinikki, lehtomatara, näsiä ja mustakonnanmarja. Alueella kasvaa lisäksi runsaasti metsälehmusta täyttäen mahdollisesti jopa luonnonsuojelulain edellyttämät kriteerit jalopuumetsiköksi. **

**KUVA 14.
VUOREKSEN ALUEEN ARVOKKAAT
KASVILLISUUSALUEET**



Lehtisaari-Rimminsuonnotko

Alueella on vanhaa kuusimetsää, jossa on myös joitakin lehmuksia. Lahoava puuaines tarjoaa sopivia elinympäristöjä harvinaistuville vanhojen metsien lajeille. Kohteen kenttäkasvillisuus on lehdon ja lehtomaisen kannan lajistoa. Kohteen rehevimpiä paikkoja ovat Särkijärven puoleinen rinne ja Lehtisaaren eteläpuolella oleva kosteikkonotko. Kohteen lajistoon kuuluvia lajeja ovat rauhoitettu valkolehdokki, osittain rauhoitetut sinivuokko ja kevätlinnunherne, esiintymisensä pohjoisilla ääri rajoilla kasvava metsämaarianheinä, harvinaistuva lähdetähtimö, tähtitalvikki, tesma, salokeltano (*Hieracium sylvatica* sp.) ja sudenmarja (*Paris quadrifolia*). Tosin alueen metsiä on suunniteltu kaadettaviksi lähiaikoina. **

Rimminsuo



Kuva 15. Rauhoitettu valkolehdokki kuuluu keskikesän tuoksuviin kukkijoihin.

Rimminsuon kasvillisuuteen ei sinällään kuulu mitään tuiki harvinaista tai erikoista, vaan suon arvokkuus piilee alueen maisemallisuudessa ja monien eri rämetyyppien esiintymisessä ja vaihteluudessa. Ojitettuna rämealueen kasvillisuus muuttuu koko ajan. Mahdollisen Vuoreksen rakentamisen yhteydessä olisikin harkittava suon säilyttämistä jo maisema-arvojen takia tukkimalla suo-ojat. Ojitukselta huolimatta suoalueen eteläosissa sijaitseva nevalaikka on säilynyt kuitenkin lähes luonnontilaisena (kuva 20). Rämeeen reunaosat ovat rehevää korpea. Alueen kasvilajistoon kuuluvat mm. tupasvilla (*Eriophorum vaginatum*), suomuurain, karpalo (*Vaccinium oxycoccus*), suopursu (*Ledum palustre*), juolukka (*Vaccinium uliginosum*), variksenmarja (*Empetrum nigrum*), suokukka (*Andromeda polifolia*), pyöreälehtikihokki (*Drosera rotundifolia*), sekä harmaa- (*Carex can-*

scens), pallo- (*C. globularis*), tuppi- ja pullosara (*C. rostrata*). *

Pilkkakuusen lehtoharjanne

Pilkkakuusenharju on arvokkaana kasvillisuuskohteena myös arvokas maisematekijä. Se jakaa alueen länsipuoleiseen kulttuurivaikutteiseen peltomaisemaan sekä itäpuoleiseen metsäiseen järvimaisemaan. Harjun kasvillisuus on paikoin erityisen rehevää ja edustettuna ovat lähes kaikki lehtolajit. Harjulla kasvaa lisäksi runsaasti lehmusta jopa puumaisina yksilöinä. Lehmus lienee hyötynyt alueella suoritetuista harvennus- ja avohakkuista lisääntyneen valon vuoksi. Rehevimmät laikut harjulla sijaitsevat sen lounaisrinteillä. Koilliseen oleva rinne on lähinnä tuoretta kangasta, jossa lehtomaista lajistoa on huomattavasti vähemmän. Alueen lajistoa ovat rauhoitettu valkolehdokki, lehto-orvokki, osittain rauhoitetut imikkä ja näsiä sekä Tampereella esiintymisiensä pohjoisilla ääri rajoillaan olevat mäkilehtoluste ja metsämaarianheinä sekä lehtoleinikki, lehtokuusama ja mustakonnanmarja. **

Suolijärven lounaisharjanne-Mäyränmäki-Virolaisen itäranta

Harju on sekä maisemallisesti että kasvillisuudeltaan arvokas, jolla on lisäksi suuri merkitys hervantalaisten virkistysalueena. Alue onkin kovan kulutuspaineen alla. Harju on kokonaan varjoisaa lehtoa ja lehtomaista kangasta. Harjun rehevimpiä osia ovat lehtoalueet Mäyränmäen Suolijärven puoleisella rinteellä ja etelärinteellä ulottuen lähes Virolaisen itärantaan sekä pienet kosteikko- ja puronotkelmat lähinnä Suolijärven puoleisella rinteellä. Mäyränmäen-Pirttisuon tilan välillä on viime vuosina tehty hakkuita.

Alueen harvinaisimpaan lajistoon kuuluvat rauhoitetut soikkokaksikko ja valkolehdokki sekä voimakkaasti harvinaistunut pussikämmekkä. Harvinaista lajistoa edustavat myös Tampereella esiintymisiensä ääri rajoillaan kasvavat keltavuokko, mäkilehtoluste ja metsämaarianheinä sekä Tampereella suuresti harvinainen kaiheorvokki. Mäyränmäen eteläpuolen lehdossa kasvaa lisäksi lehtotähtimöä, joka harvinaistuu Etelä-Hämeen pohjoispuolella. Muuta mainisemisen arvoista vaativaa lajistoa ovat osittain rauhoitetut kevätlinnunherne, sinivuokko sekä näsiä ja tähtitalvikki, harvinaistuva lähdetähtimö, lehmus, lehtokuusama, lehto-orvokki, lehto- ja kevätlehtoleinikki, suokelto, keräpää- (*Alchemilla glomerulans*) ja lähteikköpöimulehti (*Alchemilla glabra*), korpinurmikka, lehtomatara, mustakonnanmarja, tesma, lehtokorte, kevätlinnunsilmä, isoalvejuuri, yövilikka (*Goodyera repens*) ja tammi. Lehmusta harjulla kasvaa jopa koineina puumaisina yksilöinä. **

Virolaisen ja Pienen Virolaisen välinen kannas

Tältä merkittävältä lehtokasvillisuusalueelta on joitakin vuosia sitten kaadettu kuusimetsä, mikä näyttää hyödyttäneen ainakin joitakin lehdon lajeja vähentyneen kilpailun ja lisääntyneen valon vuoksi. Hyötyjiin kuuluvat

mm. eräitä pensaskerroksen lehtolajeja kuten näsiä, lehtokuusama ja lehmus. Erityisesti kannattaa mainita valtakunnallisestikin uhanalainen (vaarantunut) ja Tampereella erittäin uhanalainen hirvenkello, joka on runsastunut räjähdysmäisesti hakkuiden jälkeen ilmeisesti maassa olleen siemenpankin avulla. Hirvenkelloa kasvoi paikalla Metsätähti Oy:n kesällä 1999 tekemän inventoinnin mukaan toistasataa yksilöä. Hirvenkello on suosinut laidunalueita, jollainen kannaskin on ilmeisesti ollut. Kannaksella kasvaa lisäksi rauhoitettua valkolehdokkia. Muuta mainittavaa lajistoa kohteelta ovat Tampereella pohjoisella äärirajallaan kasvava mäkilehtoluste, tesma, ukontulikukka (*Verbascum thapsus*, kulttuuriperäinen), kevätlehtoleinikki, mustakonnanmarja sekä osittain rauhoitetut sinivuokko ja imikkä. ***

Riipinkorpi

Kohde tunnetaan ainakin kantakaupungin alueella harvinaislaatuista biotooppiyhdistelmästä, jossa Myllyojan varrelle on muotoutunut kulttuuriperäinen lehto ja koivukorpi. Arvokas alue ulottuu vanhalta Sääksjärven tieltä Riipinkorven eteläosiin. Kohteen lajistoon kuuluvat Tampereen seudulla harvinainen korpiorvokki, Etelä-Suomessa harvinaisena esiintyvä ja Tampereella pohjoisimmillaan kasvava jalkasara, jonka pohjoisimmat esiintymät Tampereella ovat Palon kylässä ja Suomessa Juupajoella. Tampereella pohjoisimmillaan on myös kohteella kasvava mäkilehtoluste. Paikalla kasvaa keltakurjenmiekkää, joka harvinaistuu Etelä-Hämeen pohjoispuolella ja on rauhoitettu Oulun ja Lapin maakunnissa. Alueen muusta kasvilajistosta mainittakoon osittain rauhoitetut kevätlinnunherne, imikkä, näsiä sekä Tampereella suhteellisen harvinainen herttakaksikko, sukelitto ja harajuuri. **

Väliniityn alue

Alueen halki laskee puro, jonka varrella olevan louhikon kivillä kasvaa EU:n luontodirektiivi II-luokkaan lisättäväksi ehdotettua sekä rauhoitettua ja uhanalaisluokituksessa silmälläpidettävää hajuheinää. Hajuheinä vaatii elinympäristökseen kohtalaisen varjoisia olosuhteita, mikä saattaa selittyä kosteusvaatimuksilla. Maiseman avartuessa sekä auringon että tuulen kivaattava vaikutus kasvavat, mikä erityisesti korostuu kivikkoisessa ympäristössä. Myös louhikon läpi virtaavan veden määrä olisi



Kuva16.Kotkansiipi on ravinteisten kosteikkojen komea, mutta harvinainen saniainen.

tärkeää pitää riittävänä. Lisäksi louhikolla kasvaa Keski-Suomen paikkeilla harvinaistuvaa lehtoarhoa, louhikon luoteispuolisella purovarren korpisuolla Tampereella läntisillä ääri rajoillaan olevaa korpisorsimoa ja itse Väliniityltä lähtevän puro varrella kohtalaisen harvinaista ja vaateliasta kotkansiipeä. Louhikko täyttäneen metsälain kriteerit puuntuotannollisesti vähätuottoisena alueena. Väliniityltä lähtevän puro varrella kasvaa mm. lehtokuusamaa, näsiää, sinivuokkoa, imikkää ja lehmusta. Väliniityn alue on muutenkin lehtomaista ja louhikon länsipuolella olevan tien varrella kasvaa muun lehtokasvillisuuden ohella rauhoitettua valkolehdokkia.

Lehtivuori

Alue on vanhaa lehtomaista kuusikkoa, jonka joukussa on lehmuksia puumaisinakin yksilöinä sekä luonnonvaraista vaahteraa. Lehtivuoren ja Höytämöjärven väli on paikoin lehto-orvokki-imikkä-tyypin lehtoa, jonka lajistoa ovat rauhoitettu ja uhanalaisluokituksessa silmälläpidettävä hajuheinä, osittain rauhoitetut sinivuokko, näsiä, imikkä, kevätlinnunherne sekä mustakonnanmarja, paatsama (*Rhamnus frangula*), isoalvejuuri, huopaohdake, kevätlinnunsilmä, keräpääpoimulehti ja lehtovirmajuuri. Kohteella on jonkin verran lahoppua ja sitä onkin joskus ehdoteltu jätettäväksi kehittymään luonnontilaisesti aarnialueeksi. *

Lisätietoja:

Korte, K. : vuoden 1999 kasvihavainnot Vuoreksesta.

Kosonen, L., Mikola, J. & Nieminen, P. 1994: Tampereen arvokkaat luontokohteet.- Tampereen kaupungin ympäristövirasto, ympäristövalvonnan julkaisu 3/1994.

Kääntönen, M. 1999: Vuoreksen alueen kasviluonnosta.

Lahtonen, T. 2000: Hakuun vaikutus lehtolajistoon Tampereen Valkaman norolehdossa.- Talvikki 1/2000.

Lahtonen, T. : kasvihavainnot Vuoreksesta vuosien varrelta.

Länsirinne, T. 1993: Lempäälän luontokohteet.

Metsätähti Oy-Ecoplan. 1999: Tampereen kaupunkiekologinen tutkimus, vuosiraportti 1999.

Paavola, S. Luontoinventointi kesinä 1999-2000, Tampereen kaupungin metsiensuunnittelu.- Raportti Tampereen kaupungin ympäristövalvontayksikössä ja metsäyksikössä.

Suunnittelukeskus Oy, Laamanen, K. 1998: Tampere-Lempäälä, Vuoreksen maankäytön yleissuunnitelman YVA:n luontoselvitys, tilanne raportti 8.1.1999.

Tolonen, J. : kasvihavainnot Vuoreksesta.

4.3. Vuoreksen alueen linnusto

Vuoreksen alueelta ei ole tehty järjestelmällistä linnuston inventointia, mikä olisi kuitenkin välttämätöntä todellisen kuvan saamiseksi alueen linnustosta. Ympäristövaikutusten arviointia varten alueelta on tehty selvitys, joka perustuu yhdistyksen arkistoihin aiemmista havainnoista sekä harrastajilta koottuun havaintoaineistoon. Vaikka Vuoreksen alueen metsiä on käsitelty voimaperäisesti löytyy vielä jäljellä olevilta vanhojen metsien laikuilta (kuva 2.) useita niille tyypillisiä lajeja kuten harmaapää- (*Picus canus*) ja pohjantikka (*Picoides tridactylus*), mehiläishaukka (*Pernis apivorus*), varpus- (*Glaucidium passerinum*) ja viirupöllö (*Strix uralensis*), puukiiپیjä (*Certhia familiaris*), pikkusieppo (*Ficedula parva*) ja idänuunilintu (*Phylloscopus trochiloides*). Monilla alueen järvillä pesii erämaisten rauhallisten vesistöjen lajeista mm. kuikka (*Gavia arctica*), kaakkuri (*G. Stellata*) ja selkälökki (*Larus fuscus*), joista kaakkuri on uhanalainen silmälläpidettävä ja selkälökki vaarantunut laji (vuoden 2000 luokitus). Aiemmassa uhanalaisuusluokituksessa myös kuikka oli arvoitettu uhanalaiseksi lajiksi. Vuoreksen linnustoa on esitelty kuvassa 17.

Vesilinnusto

Särkijärvi on kuikkajärvenä yksi Suomen parhaimmista, sillä järvellä pesii säännöllisesti kolme kuikkaparia. Jokavuotisia pesimäpaikkoja ovat olleet Paskosaari ja Lehtisaari. Kolmas pari on pesinyt joko Lahdenperällä tai Särkijärven pohjoisrannalla. Kuikka on Euroopan yhteisön lintudirektiiviin sisällytetty laji ja lisäksi se kuuluu Suomen erityisvastuulintulajeihin (ks. kappale 3.3.1. Suomen erityisvastuu). Se on arka erityisesti pesimäaikana. Järvellä on pesinyt vakituisesti myös 4-5 paria selkälökkia, joka myös vaatii rauhallista elinympäristöä. Laji on uhanalainen vaarantunut, ei kuulu EU:n lintudirektiivin lajeihin, mutta sen sijaan se kuuluu Suomen erityisvastuulajeihin. Sen on havaittu pesineen Paskosaassa, Isonkuusennokassa, Lehtisaassa ja Lahdenperässä. Asiantuntijoiden mukaan Särkijärven yli rakennettava silta todennäköisesti hävittäisi molemmat lajit järveltä.

Suolijärvellä pesii yksi kuikkapari. Koipijärvellä on useina kesinä havaittu kuikka, mutta sen pesintä on varmentamatta. Koipijärvellä olisi kuitenkin useita sopivia pesimäpaikkoja. Myös Höytämöjärven Merunlahdella on havaittu lähes joka vuosi kuikkapokue, mutta pesimäpaikka on niinkään löytymättä.

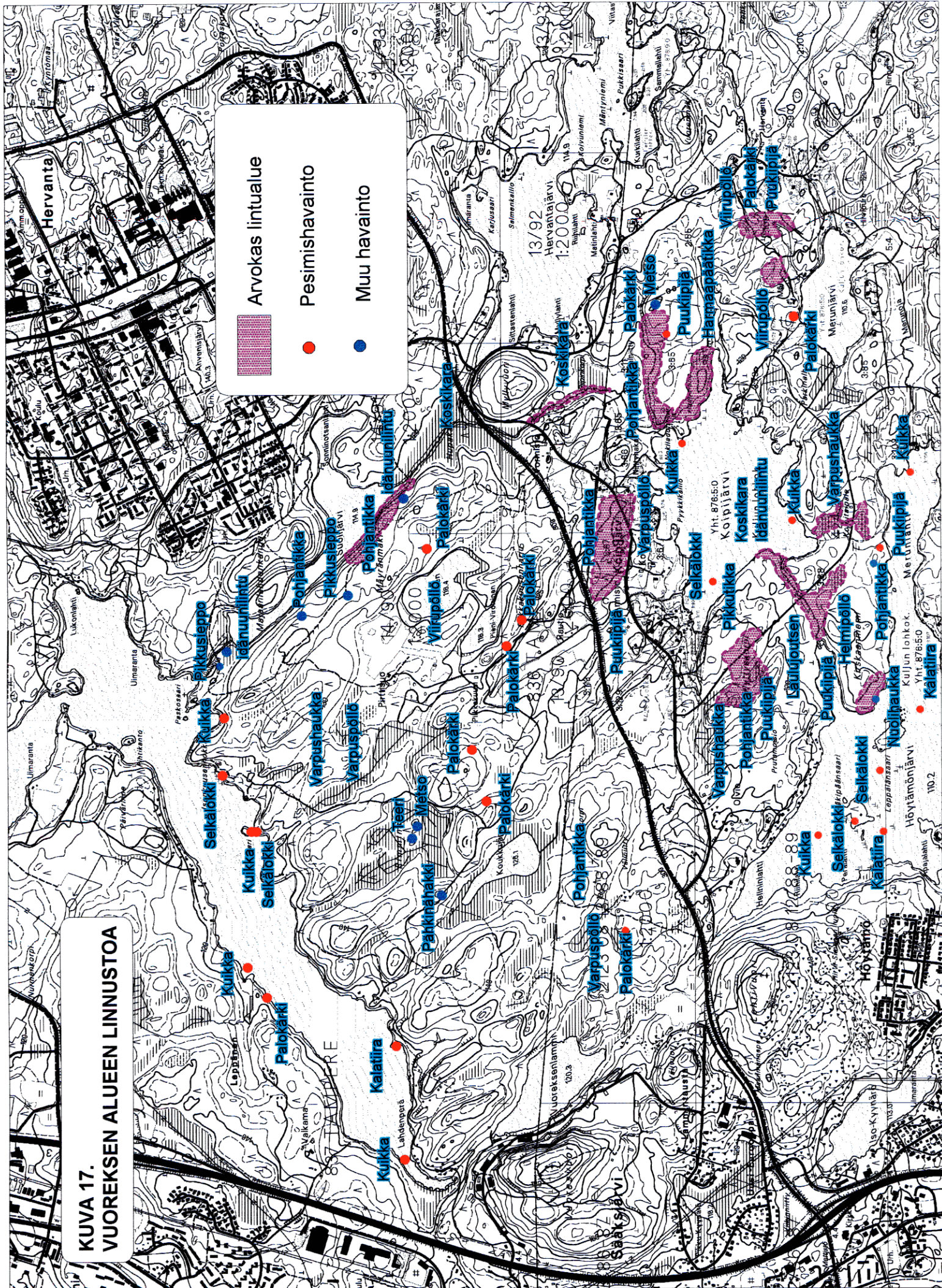
Muuta Särkijärven lintulajistoa ovat mm. haapana (*Anas penelope*), sinisorsa (*Anas platyrhynchos*), telkkä (*Bucephala clangula*), tukkakoskelo (*Mergus serrator*, Suomen erityisvastuulaji), rantasipi (*Actitis hypoleucos*), kalalökki (*Larus canus*) ja kalatiira (*Sterna hirundo*). Suolijärven lajistoon kuuluvat mm. haapana, sinisorsa, tukkakoskelo (Suomen erityisvastuulaji), telkkä, rantasipi ja kalalökki.

KUVA 17.
VUOREKSEN ALUEEN LINNUSTO

Arvoskas lintualue

Pesimishavainto

Muu havainto



Vanhojen metsien lajit

Tyypillisistä vanhojen metsien lajeista Vuoreksessa tavataan harmaapää- ja pohjantikka (Suomen erityisvastuulaji, ks. kappale 3.3.1. Suomen erityisvastuu), pikkusieppo, idänuunilintu, varpus-(Suomen erityisvastuulaji) ja viirupöllö, palokärki ja mehiläishaukka. Näistä harmaapää- ja pohjantikka, pikkusieppo ja mehiläishaukka ovat uhanalaisluokituksessa silmälläpidettäviä lajeja ja muut paitsi idänuunilintu ovat EU:n lintudirektiivin mukaisia lajeja. Harmaapäätikka on lähinnä vanhojen isoa haapaa sisältävien metsien laji, kun pohjantikka puolestaan suosii vanhoja havupuuvaltaisia metsiä. Tikkalintuihin lukeutuva harvinaistuva palokärki on puolestaan vanhojen havu- ja sekametsien laji. Pikkusiepon elinympäristöä on mieluummin vanhat lehti- tai sekapuumetsät kuten myös mehiläishaukankin. Varpus- ja viirupöllö suosivat vanhoja havu- ja sekametsiä, mutta ovat kuitenkin joustavia ja sopeutuvia elinympäristövaatimustensa suhteen. Idänuunilintu on levinneisyydeltään itäinen ja se pesii harvinaisena lähinnä Itä- ja Etelä-Suomen kuusivaltaisissa metsissä, mutta myöskin lehdoissa. Pääsääntöisesti vanhojen metsien lajit ovat harvinaistumassa sopivien elinympäristöjen pirstoutuessa ja kadotessa.

Muita vanhoja havumetsiä suosivia, mutta muunlaisessakin ympäristössä toimeentulevia lajeja Vuoreksesta ovat metso (*Tetrao urogallus*, Suomen erityisvastuulaji), korppi (*Corvus corax*), huuhkaja (*Bubo bubo*, Suomen erityisvastuulaji), varpushaukka (*Accipiter nisus*), pyy (*Bonasa bonasia*) ja leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*), joista metso, huuhkaja ja pyy ovat EU:n lintudirektiivin mainitsemia lajeja. Metso on uhanalaisuusluokituksen silmälläpidettävä laji. Metson ja huuhkajan elinympäristöä ovat laajat havupuumetsiköt ja onkin arveltu, että mm. metsokantojen romahtaminen johtuisi nimenomaan metsiköiden pirstoutumisesta. Huuhkaja pesii kallio- kielekkeelle tai kivenjätkälehen viereen, mistä syystä se mieluiten valitsee elinympäristökseen kallioisen, mutta avoimen metsäseudun ja viihtyy jopa hakkuuaukeilla. Vaihtelevasti kiertelevänä sitä nykyään näkee asutusalueidenkin lähetyvillä. Korppi ja varpushaukka on mielletty lähinnä erämaisten alueiden lajeiksi. Pyy voi valita elinympäristökseen myös rehevän sekametsän, jossa on myös kuusikoita ja ruokailuleppiä. Leppälintu on myös sikäli huomioimisen arvoinen laji, että käen pesintä on leppälinnun pesinnästä riippuvainen. Käki nimittäin jättää munansa leppälinnun haudottavaksi ja poikaset ruokittaviksi. Tästä saattaa johtua se, että leppälintujen määrien vähetessä ovat myös käkimäärät pienentyneet.

Reunametsiköiden lajeja

Mainitsemisen arvoisimpia tähän kategoriaan kuuluvia lajeja Vuoreksesta ovat nuolihaukka (*Falco subbuteo*), pikkutikka (*Dendrocopos minor*), teeri (*Tetrao tetrix*) ja lehtopöllö (*Strix aluco*). Näistä pikkutikka on uhanalainen vaarantunut ja teeri silmälläpidettävä laji. Nuolihaukan elinympäristövaatimuksena on järeäpuustoiset männiköt lähellä avoimia maastoja ja mieluiten se pesiikin saarissa ja järvien rannoilla, mutta sitä tapaa myös peltojen liepeiltä. Se käyttää pesimiseensä vanhoja variksenpesiä. Sen elinympäristönä ovat lehtipuuvaltaiset metsät lähellä rantoja tai peltoja. Eri- tyisesti se viihtyy hoitamattomissa pökelöitä sisältävissä rantalepikoissa.

Teeri puolestaan on enemmän avointen harvapuustoisten soiden, hakkuuaukeiden laji, mutta sitä tapaa usein viljelysreunien laitamilta. Se on uhanalainen silmälläpidettävä sekä Suomen erityisvastuulaji (ks. kappale 3.3.1 Suomen erityisvastuu). Näistä lajeista selkeimmin kulttuurimaisemalaji on lehtopöllö. Se viihtyy viljelysreunien metsissä, metsäisillä pihilla ja jopa puistoissa.

Lehtojen, lehtomaisten ja rehevien metsien lajeja

EU:n lintudirektiivin mukaisen lajin, pyyn, elinpiiriin kuuluu em. vanhojen metsien ohella rehevät sekametsät. Muuta Vuoreksessa esiintyvää selkeimmin lehtomaisissa paikoissa viihtyvää lajistoa ovat mm. mustapääkerttu (*Sylvia atricapilla*), harmaasiippo (*Muscicapa striata*), hernekerttu (*Sylvia curruca*), sirittäjä (*Pyloscopus sibilatrix*) ja lehtokerttu (*Sylvia borin*).

Muita Vuoreksen alueella esiintyviä mainitsemisen arvoisia lintulajeja ovat uhanalaisuusluokituksessa silmälläpidettäväksi taantuneeksi luokiteltu pyrstötiainen (*Aegithalos caudatus*). Se pesii mieluusti aukeiden lähellä olevissa nuorissa koivikoissa tehden pesän joskus katajaankin. Uhanalainen ja silmälläpidettävä koskikara (*Cinclus cinclus*) on myös säännöllinen Vuoreksen talvellakin sulana pysyvillä Myllyojalla sekä Koipijärven laskupurolla. Tosin ankarina talvina Myllyoja jäätyy umpeen. Koskikaroja on nähty näillä puroilla 1-3 yksilöä/ puro. Lajin harvinaisuudesta kertoo se, että sen tunnetaan pesivän vain muutamassa paikassa Pirkanmaalla. Vuoreksen alueelta on tehty havaintoja harvinaisista pähkinähakeista (*Nucifraga caryocatactes*), joita Suomessa tavataan Skandinaavisena ja itäisenä rotuna. Skandinaavinen rotu elää Lounais-Suomessa ja Ahvenanmaalla sekä satunnaisesti muualla Etelä- ja Keski-Suomessa. Vuoreksen Särkijärven maisemista tavatut hakit lienevät itäistä rotua, joita silloin tällöin vaeltaa Suomen yli länteen ja joista sitten seuraavina kesinä tehdään pesimishavaintoja.

Lisätietoja:

Lagerström, M. 1999: Tampereen-Lempäälän Vuoreksen osayleiskaava-alueen linnustosta.- Pirkanmaan lintu-eteellinen yhdistys r.y.

Suunnittelukeskus Oy 1999: Maankäytön yleissuunnitelman YVA-selvitys, Vuores.- Tampereen kaupunki, Lempäälän kunta,

Suunnittelukeskus Oy, Laamanen, K. 1998: Tampere-Lempäälä, Vuoreksen maankäytön yleissuunnitelman YVA:n luontoselvitys, tilanneraportti 8.1.1999.

Aro, S. 1998: Särkijärvi ja Suolijärvi. Suomen tärkeät lintualueet, Lintuhavaintolomakkeet. - Lomakkeet Tampereen Suunnittelukeskus Oy:llä.

4.3.1. Suomen erityisvastuu

Suomen aiempaa kattavammasta kansainvälisestä erityisvastuusta on puhuttu ensimmäisen kerran Suomen ympäristökeskuksen ja BirdLife - Suomen yhteistyönä toteuttamassa Suomen tärkeät lintualueet (FINIBA) -hankkeessa. Sen mukaan Suomen olisi otettava vastuu niistä pohjoisen vyöhykkeen lintulajeista, joiden kanta meillä muodostaa merkittävän osuuden Euroopan kannasta. Tällöin erityisvastuulajeina pidetään lajeja, joiden

alle 100 000 yksilön eurooppalaisesta kannasta Suomessa pesii vähintään 10%. Tällaisia Suomeen ja sen lähialueille keskittyviä lajeja ovat soiden ja havumetsien lajit, mutta myös vesilinnut, kahlaajat ja pöllöt. FINIBA-asiiantuntijaryhmä on valikoinut erityisvastuulajeiksi harvalukuiset suoja- ja suojelun kannalta tärkeimmät lajit. Voimakkaimmin Suomi-painotteisia lajeja ovat esim. jänkäsirriäinen, jonka eurooppalaisesta kannasta Suomessa on n. 75%, taviokuurna n. 68%, mustaviklo n. 65% ja telkkä n. 63%.

4.4. Hyönteistöltään arvokkaat kohteet

Hyönteisistä on parhaiten tutkittu vain perhosia ja seuraavassa esiteltävien alueiden arvoluokitus pohjautuukin perhoslajiston monipuolisuuteen. Hyönteisalueiden kartoitus on kokonaisuudessaan niin laaja tehtäväkenttä, että esiteltävien kohteiden lisäksi alueella on todennäköisesti muitakin arvokkaita hyönteiskohteita. Vuoreksen alueelta inventoidun lajimäärän on arvioitu kattavan pikkuperhosten kokonaislajimäärästä 30-49%, vesiperhosten määrästä 50-80% ja suurperhosten määrästä yli 80%. Alueen suurperhosista eniten on havaintoja tehty mittareista ja yökkösistä. Hyönteisalueet on esitelty **kuvasa 18**.

Kohteiden tekstiosan lopussa olevat tähdet merkitsevät seuraavaa:

- *** = erittäin arvokas kohde, jossa esiintyy uhanalaisia lajeja ja/tai muuta erittäin merkittävää lajistoa
- ** = arvokas suojelukohde, jossa on monipuolista kasvillisuutta ja eläimistöä
- * = säästämisen arvoinen kohde

Suolijärven etelä-lounaispuoli

Alueen lajistosta kannattaa nostaa esille suurperhosiin kuuluva lehmuskeltayökkönen (*Xanthia citrigo*), joka elää harvinaisena ja paikoittaisena Lounais-Suomessa. Sen toukkavaihe käyttää ravinnokseen lehmusta ja sitä esiintyy useimmissa Vuoreksen alueen lehmusmetsiköissä. Muita maininnan arvoisia alueelta tavattavia lajeja ovat kuusamaliuskamittari (*Trichopteryx polycommata*) ja kuultomittari (*Malacodea regelaria*). Kuultomittari on jokseenkin harvinainen huhti-toukokuussa kuusikoiden lämpimillä eteläreunoilla esiintyvä mittari. *

Hupakankorpi

Aikaisemmin pieni räme tarjosi elinympäristön monille soilla eläville päiväperhoslajeille. Nykyään suo on kasvanut pahoin umpeen ja moni perhoslaji on hävinnyt suolta. Lisäksi Sääksjärventien rakentaminen tuhosi osan suon eteläreunasta. Suon läpi virtaava puro on vesiperhosen, pirkanpalkosen (*Oxyethira tamperensis*) ainoa tunnettu elinpaikka maailmassa ja on siten saanut nimensä kotikaupunkinsa mukaan. Kesällä 1999 suolta löydet-

tiin harvinainen *Olethreutes dissolutanus* -kääriäinen. Lisäksi alueen lajistosta voidaan mainita mm. keltahopeayökkönen (*Syngrapha microgramma*) sekä punatytönkorento (*Pyrrhosoma nymphula*), ukkopussikas (*Pachetelia villosella*), seittipussikas (*Phalacropteryx graslinella*), harmopussikas (*Acanthopsyche atra*), rämehopeatäplä (*Procllossiana eunomia*), suomaayökkönen (*Coenophila subrosea*), suoiltayökkönen (*Acronicta menyanthidis*), rämekylmänperhonen (*Oeneis jutta*), suokeltaperhonen (*Colias palaeno*). Nämä ovat jokseenkin yleisiä vaikkakin useimpien kannat ovat taantuneet Suomessa. ***

Koukkujärvi

Alueelta on löytynyt kaksi harvinaista perhoslajia. Vuoden 1994 kesällä Koukkujärveltä havaittiin sysijuurivyökkönen (*Apamea rubrinena*), joka on valtakunnallisesti harvinainen laji. Sen toukka elää kuusimetsien heinäkavien juurituppaissa. Koukkujärventien ja Rimminkorventien risteyksestä havaittiin myös vuoden 1994 kesällä valtakunnallisesti harvinaiseksi ja uhanalaisuusluokituksessa silmälläpidettäväksi luokiteltu nunnamittari (*Baptia tibiale*). Lajin toukka käyttää ravinnokseen mustakonnanmarjaa, jonka lisäksi Koukkujärven ympäristöstä löytyy muutakin lehtojen kasvilajistoa runsaasti. Tämä viittaa siihen, että nunnamittari todella elää kyseisellä alueella eikä ole vain satunnainen harhailija. Lisäksi nunnamittaria on havaittu Väliniityltä laskevan puron tienoilla. Merkittävä lajilöytö on myös EU:n luontodirektiivin lajilistassa oleva lummelampikorento (*Leucorrhinia pectoralis*) Koukkujärven luoteispäästä. Muuta Koukkujärven lajistoa ovat melko harvinaisena esiintyvä kuultomittari (*Malacodea regelaria*), Tampereella harvinainen pohjoispainotteinen sahamittari (*Thera serraria*), eteläinen ja melko harvinaisena pidetty lehmuskeltayökkönen (*Xanthia citrigo*). **

Myllyvuori

Myllyvuorella esiintyvät suurperhosiin kuuluvat kirjoruusu- (*Anticlea derivata*) ja korpivarjomittari (*Lampropteryx otregiata*). Metsäruusua ravinnokseen käyttävä kirjoruusumittari on esiintymisalueillaan jokseenkin harvinainen laji kuten on kuusikoissa ja korvissa elävä korpivarjomittarikin. Myllyvuorella elää myös lehmuskeltayökkönen. *

Vormiston Myllypuro

Merkittävin löytö Myllypuroilta on vesiperhosista lähes uhanalainen tummaharjakas (*Wormaldia subnigra*). Sitä esiintyy Pirkanmaalla 6-7 paikassa. Muu kohteen lajisto on koskille tyypillistä lajistoa. Mainittavan arvoinen on vielä vesiperhosista *Hydroptila cornuta*. **

Kirskaanmiemi

Lehtomaisen kasvillisuuden runsauden perusteella aluetta pidetään varteenotettavan arvokkaana hyönteisalueena. Tutkimuksissa vuoden 1999 kesällä kohteelta löydettiin mm. lehtokuusamalla elävä *Rhyncaenus*

lonicerae- kärsäkäs ja *Zarae fasciata*- sahapistiäinen. *

Koipijärventie

Koipijärventie on tavanomaisesta ulkonäöstään huolimatta uhanalaisen (vaarantunut) virnasinisiiven (*Glaucopsyche alexis*) elinvoimaisin esiintymisalue Pirkanmaalla ja havaittiin yhä vuoden 1999 kesällä. Laji käyttää ravintonaan virnoja, joita ei kuitenkaan tienvarsilla paljoa ole. Saman tien varrelta tavattiin Suomelle uutena lajina kukkakärpänen *Cheilisia sootryeni*. **

Muuta alueen lajistoa

Muusta alueen merkittävästä lajistosta voisi mainita Pirttisuon tilalta havaitut suurperhoset usvapikkumittari (*Eupithecia immundata*), virmajuurimittari (*Eupithecia valerianata*), kuusamaliuskamittari (*Trichopteryx polycommata*) ja pohjankuutäplä (*Cosmothylacia lobulina*) sekä kovakuoriaisista harvinainen valseppä (*Serropalpus barbatus*). Usvapikkumittarin esiintyminen on Suomessa rajoittunut Lounais-Suomeen. Pirkanmaalla sen esiintymä on kaakkoinen ja Tampereella havaintoja on Vuoreksen lisäksi Peltolammilta. Virmajuurimittari esiintyy Tampereella pohjoisimmillaan. Pohjankuutäplä on melko harvinaisena esiintyvä vanhoja kuusimetsiä suosiva laji, jota esiintyy aikuisena joka toinen vuosi.

Kesän 1999 tutkimuksissa löydettiin Pirkanmaalle uutena lajina Anniston tilalta havaittu *Monochroa elongella* -jäytäjäksi. Anniston tilalta löydettiin koisista kohtalaisen harvinainen *Apomyelois bistriatella*. Muuta Anniston tilalta mainittavaa lajistoa ovat mm. kirjoruusumittari, verkkomittari (*Eustroma reticulatum*), kuusamaliuskamittari (*Trichopteryx polycommata*) ja kuultomittari. Kuusamaliuskamittaria on havaittu myös Ruskontien ja Koipijärven välissä. Lehtopalsamilla elävä verkkomittari elää jokseenkin harvinaisena Etelä-Suomessa ja Tampereeltakin tiedetään vain pari sen esiintymää. Tosin lehtopalsamia Vuoreksen alueelta ei tiedetä kasvavan muualla kuin Leppäsen korvessa. Pilkkakuusenharjun merkittävin löytö oli idänritariyökkönen (*Catocala adultera*). Idänritariyökkönen tunnetaan vaeltajana, mutta Pirkanmaalta tiedetään esiintyvän myös paikallisena. Se on Suomessa jokseenkin harvinainen. Osa Anniston tilan havainnoista saattaa olla Pilkkakuusenharjulta tullutta lajistoa.

Särkijärven rantatilalta (Koukkujärven paikkeilta) havaittu lajisto on edustavaa lehtojen ja lehtomaisten alueiden lajistoa: kuusamaliuskamittari, soukkomittari (*Plagodis dolabraria*), lehmuskiitäjä (*Mimas tiliae*) ja lehmuskeltayökkönen. Rantamaisemista löytyi Pirkanmaalla harvoin nähty laikkumittari (*Calospilis sylvata*). Soukkomittari ja lehmuskiitäjä ovat jokseenkin harvinaisia lajeja; soukkomittaria esiintyy Tampereella vain muutamassa paikassa ja laikkumittarin esiintyminen Pirkanmaalla ei liene vakituista ja vuonna 1999 sitä pitkästä aikaa havaittiin Tampereelta muutamasta paikasta. Laikkumittaria esiintyy kuitenkin jokseenkin harvinaisena Etelä-Suomessa.

Lempäälän Lehtivuoren lajistoa on tutkittu vähän, mutta asiantuntijat arvelevat sen olevan hyönteistöltään merkittävä lehtolajiston esiintymispaikka runsaan lehtokasvillisuuden vuoksi. Alueelta on havaittu mm. lehmuskeltayökkönen, *Rhyncaemus Ionicerae* -kärsäkäs ja kelomäihiäinen (*Ipidea binotata*). *Rhyncaemus Ionicerae* elää lehtokuusamalla, joten sen esiintyminen rajoittunee kuusaman esiintymisalueelle. Kelomäihiäistä pidettiin aiemmin hyvänä vanhojen metsien indikaattorina, mutta sittemmin sitä on havaittu hakkuuaukeiltakin. Arvellaankin, että sen vaatimukseen kuuluu riittävä lahoppuun esiintyminen, jota löytyy niin vanhoista metsistä kuin myös hakkuuaukeiden käsittelemättömistä kannoista.

Lisätietoja:

Antikainen, T., Salokannel, J., Turunen, H. & Seuranen, I. 1999: Raportti hyönteistutkimuksista Tampereen kunnan alueella vuonna 1999. - Tampereen hyönteistutkijain seura ry. Tampere 1999, raportti Tampereen kaupungin ympäristövalvontayksikössä.

Kosonen, L., Mikola, J. & Nieminen, P. 1994: Tampereen arvokkaat luontokohteet. - Tampereen kaupungin ympäristövirasto, ympäristövalvonnan julkaisu 3/1994.

Piirainen, T. 1994: Havainto nunnamittarista Tampereella - Raportti hyönteistieteellisistä tutkimuksista Tampereen alueella 1994 Tampereen kaupungin ympäristövalvontayksikössä.

Turunen, H. 1994: Koukkujärven seutu. - Raportti hyönteistieteellisistä tutkimuksista Tampereen alueella 1994 Tampereen kaupungin ympäristövalvontayksikössä.

KUVA 18.
VUOREKSEN ALUEEN HYÖNTEISTÖLTÄÄN
ARVOKKAAT ALUEET



4.5. Vuoreksen liito-oravan elinympäristöt

Liito-orava (*Pteromys volans*) on levinneisyydeltään aito palearktisen havu- metsävyöhykkeen laji, jota esiintyy nykyisin Suomen lisäksi ilmeisesti vain Venäjällä ja Japanissa. Suomessa oleva kanta on siinä määrin voimakkaasti taantunut, että se on luokiteltu uhanalaisuusluettelossa vaarantuneeksi lajiksi. Lisäksi liito-orava on EU:n luontodirektiivissä luokiteltu tiukkaa suojelua edellyttävien lajien joukkoon (ns. elinympäristödirektiivi). Vuoreksen rakentamisessa mm. liito-oravalle mahdollisesti jätettävät ekokäytävät on esitetty **kuvassa 19** ja liito-oravien esiintymisalueet **kuvassa 20**.

Liito-orava viihtyy mieluiten sekametsissä, joissa on riittävä määrä ja riittävän järeää sekä kuusipuuta että lehtipuuta ja etenkin isokokoisia haapoja. Tasaikäisissä talousmetsissä liito-oravaa ei juurikaan esiinny. Metsähoidolliset toimenpiteet tulisikin tehdä pienimuotoisina hakkuukuvioina ja luontaisena uudistamisena. Metsissä on luonnostaankin 10-20 metriä halkaisijaltaan olevia aukkoja. Harvennettavaan metsään olisi jätettävä suojaisia tihentymiä.

Kaikki kolopuut sekä haavat, jotka paksuutensa puolesta voisivat olla kolopuita, pitäisi jättää kaatamatta ja jättää ympärille 10-15 metrin täysin koskematon vyöhyke. Kolopuusta 50 metrin säteellä olevaa metsää tulisi hoitaa luontaisesti siten, että sinne jätetään kaiken ikäisiä ja lajisia puita. Lisäksi olisi huolehdittava siitä, että tällaisten metsälaikkujen väliset yhteydet säilyvät, jotta oravat eivät joutuisi lisääntymisen kannalta liian eristyksiin toisistaan. Liito-oravat käyttävät siirtymiseen alueelta toiselle mieluiten vanhoja rantametsiköitä. Sopivista elinympäristölaikuista voi muodostua laaja elinalue-kokonaisuus. Yksinäiselle liito-oravalle riittää elinalueeksi jopa alle hehtaarin laikku, mutta liito-oravaparin vaatima tila on noin 2-5 hehtaaria, jossa voi kuitenkin elää useampiakin yksilöitä.

Pilkkakuusenharjulla oleva esiintymisalue sijaitsee osin kaupungin ja osin yksityisen maalla. Harjulla on havaittu liito-oravan talvipesä vanhassa varpuspöllöpöntössä, jota ei kuitenkaan enää ole. Toinen Pilkkakuusenharjulla oleva pesä haavassa olevassa kolossa havaittiin vuoden 1997 keväällä. Harjulta on löydetty useitakin kolohaapoja ja vuoden 2000 huhtikuussa löydettiin runsaasti asumisjälkiä lähempää Ruskontien varrella olevia peltoja. Pilkkakuusenharjun liito-oravien kanssa samaan laajempaan esiintymisalueeseen lukeutunevat myös Virolaisen koillispuolen hakkuuaukealle jätetyt liito-oravien asuttamat kaksi kolohaapaa. Lahdesjärven länsipuolen vanhasta suon reunan kuusimetsästä havaittiin kahdesta varpuspöllöpöntöstä liito-oravan pesäaineksia. Lempäälän puolella on havaittu liito-oravan jättämiä jälkiä Koipijärven itärannalla Haapa-ahon vanhassa metsässä. Lähistöllä olevaa vanhaa metsää Riihiniityn eteläpuolella on pidetty potentiaalisena liito-oravan elinympäristönä.

Lisätietoja:

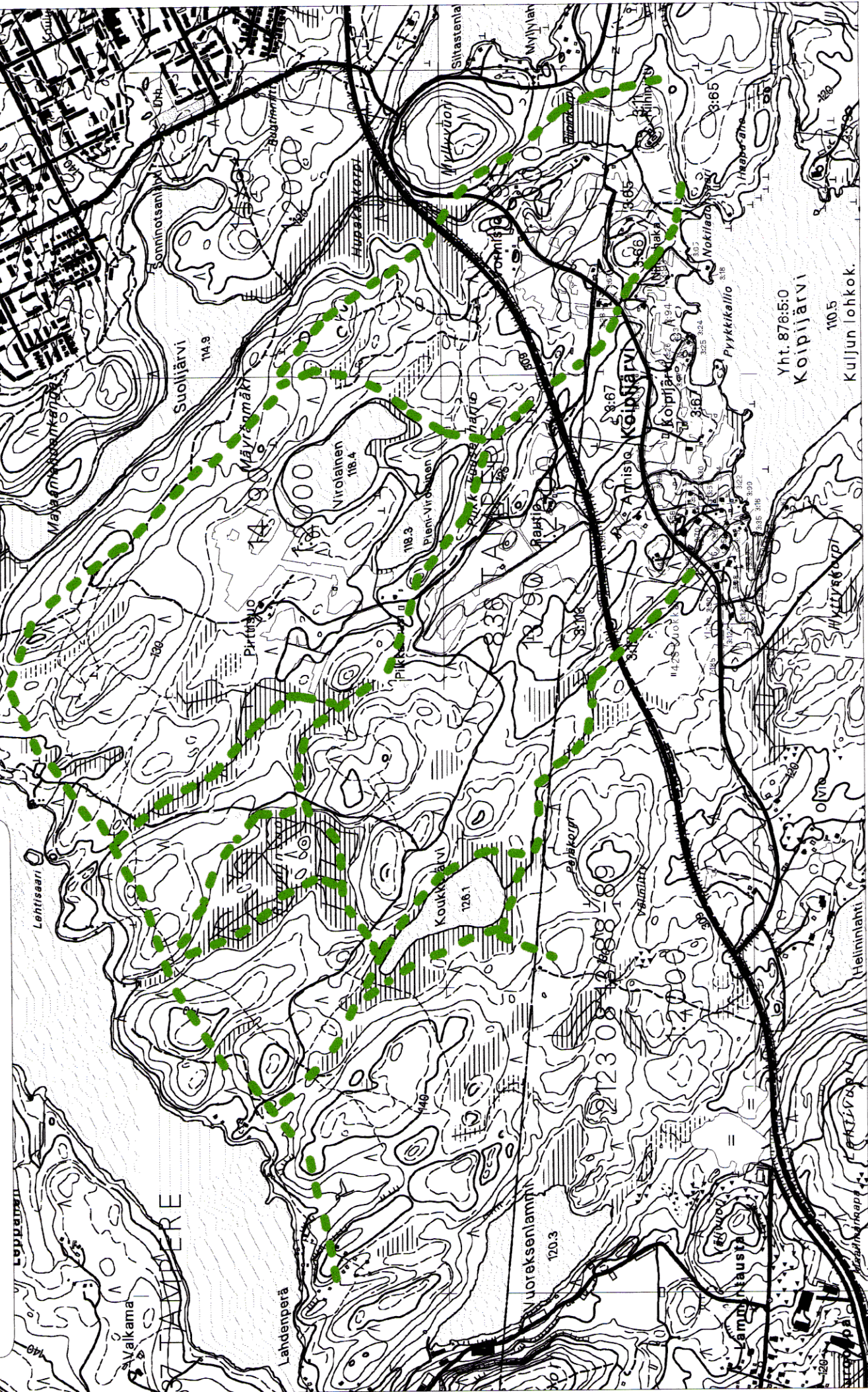
Lagerström, M. 2000: Tampereen-Lempäälän Vuoreksen osayleiskaava-alueen liito-oravainventointi v. 1999.

Lagerström, M. 1998: Liito-oravan esiintyminen ja suojelutoimenpiteet Tampereen kantakaupungin alueella, raportti Tampereen kaupungin ympäristövalvontayksikössä.

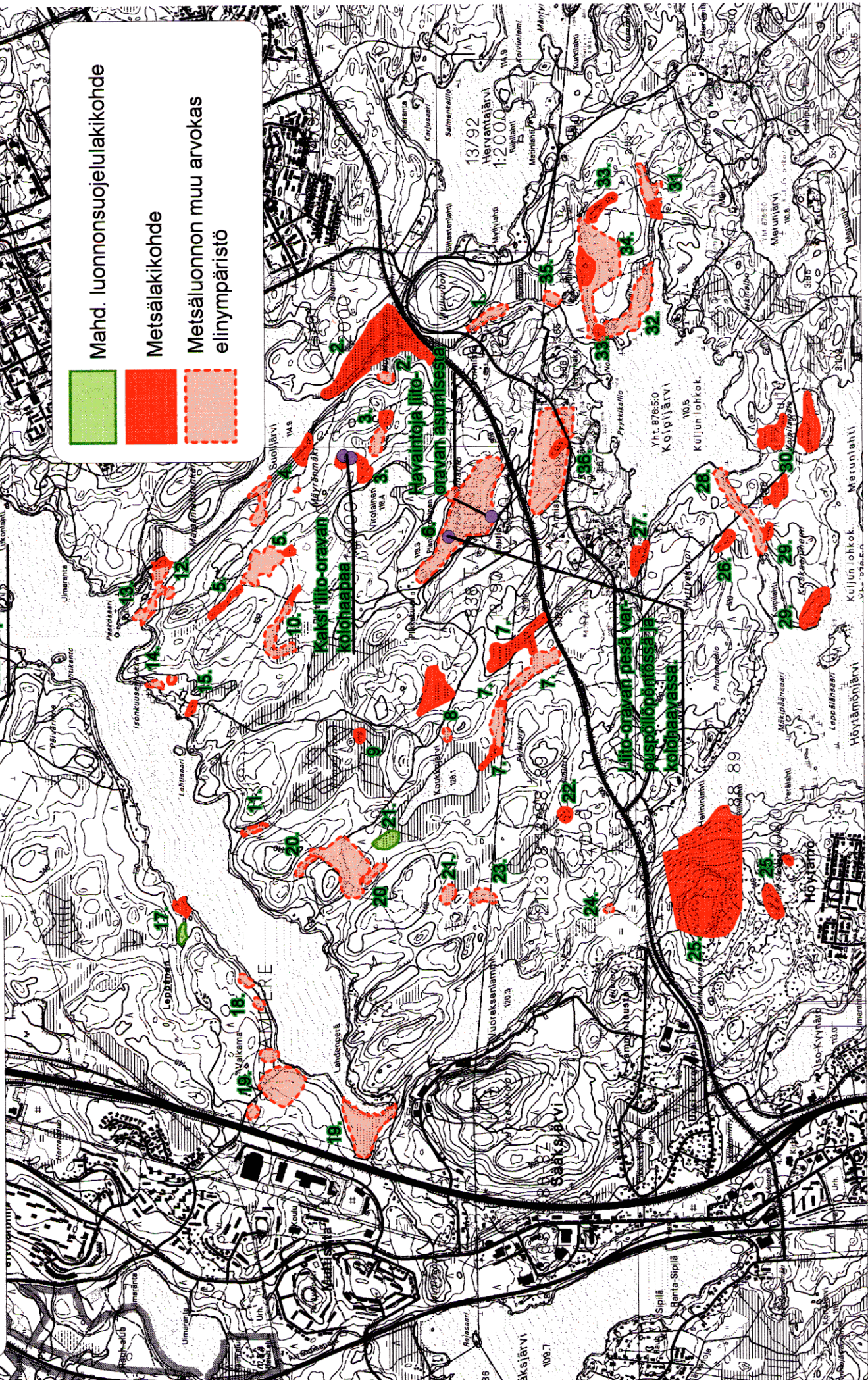
Eronen, P. 1990: Liito-oravan (*Pteromys volans*) elinympäristöt: tyyppiryhmittely, suosituimmuus ja valintaan vaikuttavat tekijät. Pro gradu -työ. - Jyväskylän yliopisto, ekologian ja ympäristönsuojelun laitos. 52 s.

Suunnittelukeskus Oy, Laamanen, K. 1998: Tampere-Lempäälä, Vuoreksen maankäytön yleissuunnitelman YVA:n luontoselvitys, tilaneraportti 8.1.1999.

KUVA 19.
VUOREKSEN RAKENTAMISESSA MAHDOLLISET
JÄTETTÄVIÄ EKOKÄYTÄVIÄ (K.KORTE)



KUVA 20.
VUOREKSEN ALUEEN AVAINBIOTOOPIT JA
LIITO-ORAVAN PESÄPAIKAT



4.6. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt

Yleistä

Vaatelioiden, uhanalaisten tai harvinaisten lajien suojelemiseksi pyritään metsänhoidossa jättämään käsittelemättä tai käsittelemään ominaispiirteet säilyttäen metsäluonnon arvokkaita elinympäristöjä ns. avainbiotooppeja. Avainbiotoopit ovat säästyneinä luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia metsän elinympäristöjä, joiden ominaispiirteiden perusteella lajisto todennäköisesti sisältää kyseisiä lajeja. Avainbiotoopeista osa kuuluu metsälain piiriin ja osa on suojeltu luonnonsuojelulailla. Arvokkaat elinympäristöt jätetään joko kokonaan metsänhoidollisten toimenpiteiden ulkopuolelle tai niitä käsitellään erityisen varovasti niiden monimuotoisuuden kannalta tärkeimmät ominaispiirteet säilyttävällä tavalla.

Lisäksi että avainbiotoopit toimivat suoja-alueina harvinaisille lajeille ne myös toisaalta tarjoavat riittävän tiheänä verkostona ns. ekologisia porraskiviä, joiden kautta eliöt pääsevät tarvittaessa siirtymään suotuisammille paikoille. Mitä laajempi suotuisa elinympäristö on tarjolla, sitä varmemmin se sisältää näitä harvinaisia lajeja ja sitä varmemmin sitä käytetään porraskivenä siirryttäessä alueelta toiselle. Tätä samaa tarkoitusta palvelevat ekologiset käytävät, mutta ovat helpommin maata pitkin liikkuvien eläinten käytettävissä. Siirtymiseen käytettävän biotoopin ei kuitenkaan välttämättä tarvitse olla elinympäristöksi suotuisa, vaikkakin se helpottaa muuttoa (mm. liito-oravalla). Säästettäviä kohteita pohdittaessa tulisi ottaa huomioon, että mitä pienempinä ja vähälukuisimpina yksiköinä populaatiot ja yhteisöt ovat sitä haavoittuvampia ne ovat ympäristön aiheuttamille stressitekijöille (esim. sairaudet).

Ekologiset porraskivet ja käytävät ovat tärkeitä vähissä olevien lehtojen eliölajeille, mutta erityisesti vanhojen metsien ja lahoppuusta riippuvaisille lajeille. Vanhojen metsien arvo perustuu siihen, että lähes 20 % metsien uhanalaisista lajeista on riippuvaisia vanhoista metsistä ja nimenomaan lahoppuusta, jonka jättäminen metsiin riittävästi olisi tärkeää. Kyseisiä lajeja on noin 5000 sisältäen etupäässä lahottajia hyönteisistä kääpiin ja sieniin, mutta myös kolopesijöitä (mm. pohjantikka). Vuoreksen alueen linnuston vanhojen metsien lajeja ovat mm. harmaapää- ja pohjantikka, pikkusieppo, idänuunilintu, varpus- ja viirupöllö, palokärki ja mehiläishaukka.

Vuoreksen alueella Mäyränmäen ja Pilkkakuusenharjun liito-oravapesinän/reviirin säilyttämiseksi (kuva 20.) ja myös muille lajeille mahdollisia säästettäviä ekologisia käytäviä olisivat vanhat metsät Mäyränmäeltä Pilkkakuusenharjun kautta Koipijärvelle, Mäyränmäeltä Myllyvuoren kautta Koipijärvelle ja edelleen Merunjärvelle sekä Mäyränmäeltä pohjoiseen Särkijärven rantakaistaleelle ja ehkä edelleen Rimminsuon-Pirttisuon vanhojen metsien laikuille (kuva 19.). Tosin Isonkuusenokka saattaa muodostaa lievän esteen mahdollisen sillan ja siihen liittyvän tien rakentamisen jälkeen. Särkijärven rantakaistalta olisi yhteys myös Särkijärven pohjoispuolisille lehdolle ja vanhojen metsien laikuille. Liito-orava valitsee mielellään elinympäristökseen ja kulkuväylikseen ranta-alueilla olevia metsiä ja asiantuntijan mukaan Särkijärven kaakkoispuolisilla ranta-alueil-

la tällaisia suotuisia biotooppeja olisikin. Luonnonsuojelu- ja metsälain mukaiset arvokkaat elinympäristöt on esitelty kappaleessa 1. Luonnonsuojelu- ja metsälaki.

Vuoreksen arvokkaat elinympäristöt

Arvokkaat elinympäristöt on esitetty **kuvassa 20** ja seuraavassa esittelyssä numerointi viittaa kartalla oleviin kohteisiin.

Myllypuro (1)

Myllypuro-ojan kulttuurivaikutteinen puronvarsi Myllyvuoren lounaispuolella on paikallisesti arvokas kohde. Se kuuluu luokkaan metsäluonnon muu arvokas elinympäristö. Alueella kasvaa paikoitellen lehtokasvillisuutta, tervaleppää (*Alnus glutinosa*) ja koivua ja se on otettu mukaan Tampereen arvokkaisiin luontokohteisiin.

Hupakankorpi (2)

Hupakankorven isovarpurämealue on luokiteltu metsälain piiriin kuuluvaksi paikallisesti arvokkaaksi kohteeksi. Metsälain kriteerit täyttyvät pysyvän vedenjuoksu-uoman ja sen välittömän lähiympäristön sekä vähäpuustoisien suon tuntomerkkien perusteella. Alueen puro on säilynyt luonnontilaisena ja sen liepeillä oleva räme lähes luonnontilaisena. Alueen kasvilajisto on tavallista rämeiden lajistoa mm. kanerva, suopursu ja puron varrella järviruoko (*Phragmites australis*). Rämealueen parhaimmat arvot ovatkin sen hyönteistössä (ks. kappale 3.4. Hyönteistöltään arvokkaat alueet), jolla se on mukana Tampereen arvokkaissa luontokohteissakin. Hupakankorven länsipohjukassa on lisäksi rehevä tervaleppäkorpi, joka on luokiteltu luokkaan muu arvokas elinympäristö.

Mäyränmäen eteläosan lehtokorpi ja sen reunamien lehtolaikut (3)

Mäyränmäen eteläosan rinteet ovat kaiken kaikkiaan hyvin reheviä ja tämä Mäyränmäen ja Virolaisen välissä olevan lehdon kyljessä oleva korpi saanee myös osansa rinteiltä valuvista ravinteista. Korpi on rehevää lehtokorpea, jonka lajistoa ovat mm. lehmus, tervaleppä, vaahtera, hiirenporras, sinivuokko, käenkaali ja vanamo (*Linnaea borealis*). Korven puusto on vanhaa ja maapuita on paljon. Alueella on havaittu myös vanhojen metsien lajina pohjantikka. Korpi on luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi ja siihen liittyvällä rinteellä olevat lehdot metsälain mukaisiksi kohteiksi.

Suolijärven pohjoisranta-lehto (4)

Alueen sivuitse menevän polun molemmin puolin kasvaa 13 järeää lehmusta, joiden ikä on noin 80 vuotta. Puusto on alueella kaiken kaikkiaan erikäistä; vanhimmat noin 80 vuotiasta, mutta alispuut noin 50-60 vuotiasta. Aluskasvillisuus on paikoin rehevää lehtokasvillisuutta. Lahopuuta on

myös jonkin verran. Puusto on kuusivaltaista, joukossa myös koivua, haapaa, raitaa ja harmaaleppää. Kohteen lajistosta löytyy vanhojen metsien lajina pohjantikka, joka käyttää aluetta ravintoalueenaan. Järveen päin oleva tuore ja rehevä lehtolaikku on metsälain kriteerit täyttävä ja luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi kohteeksi. Tästä pohjoiseen harjun järveen päin olevalla rinteellä on rehevä, kostea saniaista ja muuta lehtokasvillisuutta kasvava noronotkelma, joka ei ole luonnontilainen joten sen luokitus on muu arvokas elinympäristö. Näiden lehtokohteiden kohdalla harjun päällä on myös pieni muun metsäluonnon arvokkaan elinympäristön kriteerit täyttävä lehtokohde.

Käpylänpeltojen pohjoispuolinen notkelma (5)

Käpylänpellolta Isonkuusenokkaan ulottuva notkelma on osin metsälain mukaista lehtoa ja korpea. Alueen Käpylänpeltojen puoleinen pää on metsälain mukainen rehevä runsaasti lehtokasvillisuutta sisältävä lehtolaikku muuttuen Isonkuusenokkaan päin ei-luonnontilaiseksi reheväksi notkelmaksi. Isonkuusenokkan puoleinen korpimaisen notkon kasvillisuus on myös rehevää sisältäen mm. harmaaleppää, raitaa ja mesiangervoa (*Filipendula ulmaria*). Korpi on luonnontilainen ja metsälain kriteerit täyttävä.

Pilkkakuusenharju (6)

Tampereen arvokkaissa luontokohteissa mukana oleva Pilkkakuusenharju on luokiteltavissa paikallisesti arvokkaaksi metsäluonnon arvokkaaksi elinympäristöksi rehevän lehtokasvillisuuden sekä kohtalaisen vanhan metsän vuoksi (ks. kappale 3.2. Arvokkaat kasvillisuusalueet). Lehtolajisto onkin monipuolista: lillukka (*Rubus saxatilis*), sinivuokko, lehmus, taikinamarja, punaherukka (*Ribes rubrum*), näsiä, lehto-orvokki, imikkä, lehtoleinikki, mäkilehtoluste, lehtokuusama ja mustakonnanmarja.

Pilkkakuusenharjun eteläpään itäreunalta erottuu ympäristöstään paljon haapaa kasvava lehtolaikku sekä Pieni-Virolaisen kaakkoispäässä rehevä saniaislehtokorpi. Korven lajistoa ovat mm. hiirenporras, kivikkoalvejuuri, metsäimarre, metsäalvejuuri, lehmus, imikkä, tesma ja puusto on kuusta ja hieskoivua.

Rehevä puronvarsi ja suo Koukkujärvestä lähtevällä purolla (7)

Vaikka korven läntisen haaran puustoa on kaadettu, on se silti vielä säilyttämisen arvoinen kohde. Se ei kuitenkaan enää täytä metsälain luonnontilaisuuden tuntomerkkejä. Tällä rehevällä puronvarsikorvella on aiemmin kasvanut runsaastikin tervaleppää, joista suuri osa on kaadettu. Tervalepikot ovat osin luhtaisia. Soistumisissa kasvaa kitukasvuista koivua ja kuusta, mutta niissä näkyy myös ruoho- ja heinäkorven piirteitä. Lahopuusta riippuvaisille eliöille puroalueen lahoavat maapuut tarjoavat runsaasti sopivia elinympäristöjä. Kohteen lajisto kaipaisikin lisätutkimusta.

Alueen itäinen haara täyttää metsälain mukaisen luonnontilaisen metsäpuron ja osin myös ruoho- ja heinäkorven sekä saniaiskorven tunnusmerkit. Puron korvettuvilla rehevillä liepeillä kasvaa suursaniaista mm. kotkansiipeä sekä muuta rehevyyttä ilmentävää lajistoa kuten rentukkaa (*Caltha palustris*), kevätlinnunsilmää, mesiangervoa, korpikaislaa (*Scirpus sylvaticus*), purolitukkaa ja terttualpia (*Lysimachia thyrsiflora*). Puusto on harmaa- ja tervaleppää sekä hieskoivua. Itäinen haara on Lempäälän puolella paitsi sen pohjoispäässä sijaitseva suo. Tampereen puolella oleva vähäpuustoinen suo täyttää metsälain tunnusmerkit. Puusto on pääasiassa hieskoivua, mitä on runsaasti kuollut pystyyn ja alkanut lahota. Suolle virtaa pohjoiskoillisesta useita pieniä noroja, joiden kasvillisuus kielii ravinteisuudesta. Noroissa kasvaa mm. mesiangervoa, rentukkaa, kevätlinnunsilmää. Suon luonnontilan säilyttämiseksi olisikin tärkeää ottaa huomioon sen valuma-alue ja ravinnevirtaamat.

Mentäessä järvelle päin puronvarrella on pienialainen luonnonmukainen metsälain mukainen pätkä ennen sen kääntymistä länsisuuntaan. Muuten puronvarsi jatkuu rehevänä muuna arvokkaana elinympäristönä, kunnes lähempänä järveä se muuttuu jälleen metsälain mukaiseksi. Pääpuulajina kohteella on hieskoivu.

Tervaleppäkorpi Koukkujärventien ja Rimminkorventien risteyksessä (8)

Risteyksen itäpuolella oleva rehevä suo on metsälain mukainen tervaleppäkorpi. Suolla kasvaa myös hieskoivua ja kuusta. Lisäksi alueen arvoa nostaa risteyksen eteläpuolella, Koukkujärven rantasuon pohjukassa oleva kostea pienialainen lehtokorpi, jolla kasvaa mm. kotkansiipeä. Laikku ei ole täysin luonnontilainen, mutta kuitenkin kuuluu metsäluonnon arvokkaisiin elinympäristöihin.

Neva Rimminsuolla (9)

Tämä pienialainen nevalaikku on säilynyt lähes luonnontilaisena Rimminsuon ojituksesta huolimatta ja kuuluukin siten metsälain mukaisiin kohteisiin. Alue on tosin ojitettu, mutta palautunut luonnontilaisen kaltaiseksi.

Pirttisuon pohjoispuolinen korpi (10)

Pirttisuon peltojen ja metsätien välisellä alueella on metsälain mukainen harmaaleppäkorpi, joka muuttuu hieskoivuvaltaiseksi ja ojitettuna ei-luonnontilaiseksi luhtaiseksi korveksi luoteeseen mentäessä. Alueen puustoa ovat lisäksi kuusi ja raita.

Rehevä korpi Rimminsuolta Särkijärvelle (11)

Alueen kasvillisuus ilmentää rehevyyttä tällä luhtaisella ja luonnontilaisella korvella. Se on ositain heinäkorpea. Puusto on lehtipuuvaltaista ja aluskas-

villisuutena ovat mm. hiirenporras-saniaisit. Korven liepeet ovat kuivaa ja tuoretta lehtoa, josta löytyy tavallisimmat lehtolajit. Kohde on luokiteltu metsäluonnon arvokkaaksi elinympäristöksi.

Suoliojan korpi (12)

Särkijärvestä Suolijärveen laskevan puron reunuskorpi on lähes luonnontilassa. Korpi täyttää metsälain vaatimukset vain aivan ojan suun länsirannan osalta; muuten kohde on luokiteltu kuuluvan ei-metsälain mukaisiin arvokkaisiin elinympäristöihin. Korpi jatkuu rehevänä aina polulle asti. Kohde on paikallisesti arvokas. Alueen vallitseva puulaji on hieskoivu. Korven yläpuolisella rinteellä on arvokkaana metsäluonnon elinympäristönä metsälehmusta ja haapaa kasvava rehevä tuore lehtolaikku.

Harmaaleppälehto Suoliojan länsipuolella (13)

Särkijärven Paskosaaren”niemen” tyvellä sijaitseva rehevä harmaaleppälehto on luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi ja metsäluonnon arvokkaaksi elinympäristöksi. Kosteikolla kasvaa harmaaleppän lisäksi mm. lehmusta, raitaa, mesiangervoa ja kevätlinnunsilmää.

Kosteikkopainanne Isokuuseennokan lounaispuolella (14)

Lehtomaista kasvillisuutta sisältävä koivua ja harmaaleppää kasvava kosteikko on luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi kohteeksi ja kategoriaan muu metsäluonnon arvokas elinympäristö. Kohteella kasvaa paljon tervaleppää. Ylempänä rinteessä kosteikko muuttuu reheväksi hieskoivua kasvavaksi korveksi.

Puronotkelma Lehtisaaren itäpuolella Särkijärven rannalla (15)

Särkijärveen laskeva puro ja sen lähiympäristö on lähes luonnontilainen ja siksi metsälain piiriin lukeutuva kohde. Alueen kasvillisuus on rehevää sisältäen mm. lehmusta ja harmaaleppää sekä aluskasvillisuudesta kevätlinnunsilmää, lehtovirmajuurta (*Valeriana sambucifolia*) ja sinivuokkoa. Myös lahoppuustoa on jonkin verran. Kohde on luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi.

Lahdesjärven länsiranta (16)

Alue on vaihtelevaa vaihettuen vanhasta kuusimetsästä korpeen, rämeeseen ja nevaan vuorotellen vanhojen viljelysten ja haapaa kasvavien rantakosteikkojen kanssa. Alue on osittain rehevää, mistä kielivät mm. lajit vehka (*Calla palustris*), kurjenjalka (*Potentilla palustris*), raate (*Menyanthes trifoliata*), tuomi (*Prunus padus*) ja korpipaatsama. Alue kuuluu liito-oravan elinpiiriin. Kohde kuuluu metsäluonnon arvokkaisiin elinympäristöihin.

Särkijärvi, Leppänen (17)



Kuva 21. Keltavuokko on laji, joka harvinaistuu ja katoaa lajistosta Tampereen pohjoispuolella.

Purojen yhtymäkohtaan on kehittynyt vielä lähes luonnontilaisena säilynyt rehevä tervaleppäkorpi, joka on luokiteltavissa luonnonsuojelulain suojamaksi arvokkaaksi elinympäristöksi. Kohteen lajisto on vaateliasta lehto- ja korpikasvillisuutta: keltavuokko, mäkilehtoluste, imikkä ja lehtopalsami sekä kotkansiipi, korpiorvokki ja lehtotähtimö. Lisäksi puronotkelman pohjoisella reunalla Särkijärven rannalla on luonnontilainen lähde. Kohde on metsälain mukainen.

Valkama-Leppäsen lehtolaikut (18)

Valkaman ja Leppäsen puolivälillä lähellä Särkijärven rantaa on kaksi rehevää tuoretta lehtoa, joiden pääpuulajina on metsälehmus. Puusto kohteella on iäkstä ja laikuista pohjoisemmalla lehdolla on lisäksi kolopuita. Kohteet on kuitenkin luokiteltu muiksi arvokkaiksi elinympäristöiksi.

Lahdenperän lehto (19)

80-luvun hakkuiden jälkeen Lahdenperän lehdosta ei voi puhua luonnontilaisena muulta kuin eteläkärjen kosteikon ja pohjoisemman lehmuston osalta, mutta siitä huolimatta alue on luettavissa metsäluonnon arvokkaisiin elinympäristöihin (ks. kappale 3.2. Arvokkaat kasvillisuusalueet). Lehto on hyvää vauhtia palautumassa nuoren sukkessiovaiheen lehtipuuvaltaiseksi lehdoksi. Kohteen lajisto on vaateliasta käsittäen lähes kaikki Tampereen tavanomaisimmat lehtolajit, vaikkakin joitakin lajeista on menetetty hakkuiden jälkeen. Alueella kasvaa lisäksi runsaasti metsälehmusta täyttäen mahdollisesti luonnonsuojelulain edellyttämät kriteerit jalopuumetsiköksi. Alueen hakkuilta säästyneellä eteläosan kosteikkoalueella kasvaa harvinaiset korpimikikka ja korpisorimo sekä myös kotkansiipi.

Rehevää korpea ja lehtolaikkuja (20)

Koukkujärven ja Särkijärven välisessä maastossa sijaitsevalla alueella on lehtomaista kangasta ja lehtolaikkuja, joiden kasvillisuuteen kuuluvat mm. lehmus, vaahtera ja harmaaleppä. Paikoitellen esiintyy runsaasti imikkää, kelta- ja valkovuokkoa. Lehtomaisen alueen pohjois- ja lounaispuolella ovat rehevän korven piirteitä omaavat korpilaikut, joiden rehevyyttä ilmentävään lajistoon kuuluu mm. haapaa, raitaa, käenkaalta, sinivuokkoa, isotalvikkia ja hiirenporrasta. Lounaisen korven puusto on hyvin eri ikäistä ja pohjoiselta korpilaikulta löytyy myös lahoppua. Lehtolaikkujen ja rehevien korprien perusteella alue on luokiteltu metsäluonnon arvokkaiksi elinympäristöiksi.



Kuva 22. Koukkujärven luoteispäässä oleva tervaleppäkorpi täyttää mahdollisesti myös luonnonsuojelulain kriteerit.

Rehevä tervaleppäkorpi Koukkujärven luoteispäässä (21)

Järven luoteispäässä sijaitseva korpi täyttää luonnonsuojelulain mukaiset kriteerit tervaleppäkorvesta. Kauan sitten alueelle Koukkujärvestä kaivettu oja on tukkeutunut eikä vaikuttane paljoa korven vesitalouteen, joten alueen voi katsoa olevan lähes luonnontilainen. Alue on luhtainen ja mahdollisesti myös valuvesien varassa oleva pääosin tervaleppää kasvava kosteikko, jossa vaihtelevaa allikko-mätäspintaa. Noin 50 x 30 metriä olevalla alalla kasvaa noin kolmisenkymmentä järeääkin tervaleppää. Aluskasvillisuutta kohteelta ovat mm. suo-orvokki (*Viola palustris*), rentukka, kivikkoalvejuuri, mesiangervo, korpikaisla, lehtovirmajuuri, karhunputki (*Angelica sylvestris*), hiirenporras, kevätlinnunsilmä ja reunamilla keltavuokko. Koukkujärven ja Vuoreksenlammin puolivälillä sijaitsee pajua kasvava korpi, joka on luokiteltavissa muuksi arvokkaaksi elinympäristöksi.

Väliniityn avolouhikko (22)

Kansanomaisesti pirunpelloksi kutsutun avolouhikon alla kulkee puro Väliniitylle ja paikka täyttää luonnontilaisen tunnusmerkit, vaikkakin sen reunamilla olevia pusikkoja on viime vuosina harvennettu. Louhikolla kasvaa uhanalaisluokituksessa silmälläpidettävää ja rauhoitettua hajuheinää, koiranvehnää sekä harvinaista lehtoarhoa ja korpisorsimoa. Kohde on metsälain mukainen. Louhikko on yleiskaavassa suojeltu.

Saniaislehtokorpi Vuoreksenlammin itäpuolella (23)

Korven yläosa on lähes luonnontilainen ja täyttäneen siten metsälain edellyttämät rehevän korven piirteet. Kohteella kasvaa runsaasti metsälehmusta puumaisiksi yksilöiksi asti. Aluskasvillisuudessa on runsaasti syyläjuurta, joka on erittyisen rehevien paikkojen indikaattori. Muuta lajistoa ovat mm. harmaaleppä, imikkä, lehtomatara, kivikkoalvejuuri ja hiirenporras, lehtovirmajuuri ja lehtokorte. Alueen alaosissa on metsää kaadettu.

Saniaiskorpi maankaatopaikan vierellä (24)

Tällä pienialaisella korvella kasvaa runsaasti kotkansiipeä. Kohde ei kuitenkaan ole vanhoine ajourineen luonnontilainen, mutta silti arvokas metsäluonnon elinympäristö ja harvinaisen näyttävä esiintymä.

Lehtivuori ja Hirvi-Simunon luola (25)

Vuoren lakialue on vanhaa kuusivaltaista sekametsää, josta edelleen Heli-nilahdelle rinne on harvennettua kuusikkoa ja rantavyöhykkeellä luonnontilaista kuusikkoa. Rinteellä kasvaa kuusen joukossa eri-ikäistä lehmusta. Kohteen lehdot ovat lähinnä lehmus-lehto-orvokki-imikkä-tyyppiä. Erityisesti vuoren etelä- ja lounaispuoli ovat louhikkoista. Alueella myös kosteikkoja ja puroja. Kohteella kasvaa uhanalaisluokituksessa silmälläpidettävä ja rauhoitettu hajuheinä sekä uhanalainen rypyyhaarakas. Vanhan metsän linnustoa edustavat viirupöllö (*Strix uralensis*), palokärki ja uhanalaisluokituksessa silmälläpidettävää harmaapäätikka. Alue lukeutuu ainakin osittain metsälain mukaisiin kohteisiin. Alue on yleiskaavassa suojelualuetta.

Hyttyskorven laskupuro (26)

Suurimmaksi osaksi maan alla kulkeva puro on säästynyt ojituksilta. Sen varrella on lehtomaista kasvillisuutta, runsaasti metsälehmuksia ja isoja tervaleppiä. Erikoisuutena puronvarrella kasvaa kerrannaiskukkaista sini-vuokkoa. Luonnontilaisena kohde on metsälain mukainen ja paikallisesti arvokas.

Koipijärven länsipohjukan kalliojyrkänte (27)

Kalliojyrkänteellä on korkeutta 10 metriä ja se on luonnontilainen komea maisemamerkki. Jyrkänteen päällä kasvaa oudolla kasvupaikalla niittykuleroa ja esiintymä saattaa olla siirretty, sillä lähetyvillä on mökkiasutusta. Jyrkänteen alla on rehevä saniaiskorpi, joka pidättää järveen päin kulkeutuvia ravinteita. Soistumalla kasvaa mm. hiirenporrasta, metsäalvejuurta, kivikkoalvejuurta ja mesiangervoa. Kohde on metsälakikohde ja paikallisesti arvokas sellainen.

Koipioja ja sen suisto (28)

Oja on lähes luonnontilainen ja kuulune luokkaan muut arvokkaat elinympäristöt. Rannoilla kasvaa mm. tervaleppää, lehmusta ja lehtokuusamaa. Suisto on osin korpea ja osin nevaa. Koipioja on toinen Vuoreksen alueen uhanalaisluokituksessa silmälläpidettäväksi luokitellun koskikaran talvehtimispuro. Muuta arvokasta linnustoa alueelta on idänuunilintu.

Kirskaanien jyrkänteet (29)

Höytämöjärven Kirskaanien rantakalliot ja Koipilahden perukan jyrkänteet kohoavat komeina kallioina maisemaan piirtyviksi katseenvangitsijoiksi. Jyrkänteillä on korkeutta kymmenkunta metriä. Rantakallioiden kaunistuksena kasvaa lisäksi kakkärämäntyjä. Alue kuuluu lisäksi uhanalaisen nuolihaukan (*Falco subbuteo*) reviiriin. Alue on luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi ja osin erityisen arvokkaaksi kohteeksi, joka on myös säilyttämisen arvoinen metsälakikohde. Kohteen sammal- ja jäkälälajisto vaatisi lisätutkimuksia.

Koipitaipaleen korvet (30)

Koipitaipaleen tien kummallakin puolen Merunlahden ja Koipijärven väli- maastossa on hieskoivua, leppää ja kuusta kasvavia ruoho- ja heinäkorpiä. Osalla alueesta suo on korpikämmettä. Alueen linnustoon kuuluu mm. varpushaukka (*Accipiter nisus*). Alue on paikallisesti arvokas ja metsälain piiriin kuuluvana säästettävä kohde.

Koipijärven itäpäähän laskupuro (31)

Noron varrelta on kaadettu metsää Koipijärven puoleisesta päästä noin parinsadan metrin matkalta sekä notkelman itäpuolelta. Tähän väliin jäävä osuus on lähes luonnontilassa. Luonnontilaisen alueen alajuoksulla on rehevä metsälain mukainen ruoho- ja heinäkorpi. Alueen yläjuoksulla osittain jo harvennetun metsän puolella puron varsi on rehevää saniaiskorpea, jossa kasvaa mm. vaateliasta kotkansiipeä, mesiangervoa, korpikaislaa, puroli- tukkaa ja rentukkaa. Muutenkin luonnontilainen alue on vanhaa kuusival- taista sekametsää, joka jo sinällään kuuluu metsäluonnon arvokkasiin

elinympäristöihin. Kasvillisuus tällä alueella on rehevää aina Koipijärvelle asti sisältäen lähes kaikki tavallisimmat lehtokasvit: lehtokuusama, metsälehmus, sinivuokko, imikkä, sudenmarja, keltavuokko, kielo, lehto- ja kevätlehtoleinikki sekä kevätlinnunherne. Reunoilla olevilta kallioilta voi löytää karvakiviyrttiä. Korpisuudella kasvaa isokokoista tervaleppää ja hieskoivua sekä yläjuoksulla myös järeää kuusta. Joukossa on myös laho-puuta.

Haapa-ahon vanha metsä (32)

Metsän arvokkaana elinympäristönä alue on säästämisen arvoinen. Kohteen puusto on kuusivaltaista ja rantavyöhykkeen puusto osin aarnimaista sekametsää. Puustossa on myös vanhoja kolohaapoja. Alueen linnustoon kuuluvat mm. uhanalaisluokituksen silmälläpidettävät harmaapää- ja pohjantikka, joista jälkimmäinen on myös EU:n lintudirektiivin mainitsema laji. Alueelta on havaittu myös liito-oravan jälkiä. Kohteelta on harvennettu nuorempaa kuusta luultavasti vuoden 1999 aikana, mutta on silti vähintään paikallisesti arvokas. Lisäselvitykset erityisesti linnuston ja liito-oravakan- nan suhteen olisivat tarpeen.

Riihiniityn eteläpuoliset kalliomänniköt (33)

Paikalla on kaksi kitukasvuista metsälain mukaista kallioaluetta, joilla kasvaa kakkärä- ja kilpikaarnamäntyjä. Lisäksi alueelta on löydetty metson hakopuuta. Vaikka läntisemmän alueen toiselta kalliolaealta on metsä kaadettu, täyttäneen järvenpuoleinen laki vielä luonnontilaisena metsälain kriteerit.

Riihiniityn eteläpuolinen vanha metsä (34)

Tässä kuusivaltaisessa vanhassa sekametsässä kasvaa myös runsaasti järeitä koivuja ja haapoja, joissa muutamissa on koloja. Kolopuiden lisäksi kohteelta löytyy lahoavia maapuita ja keloja. Alue on lehtomaista kangasta ja Riihiniityn kaakkoispuolen notkelmassa on jopa pienialainen saniaislehto-lehtokorpi, jonka reunamat ovat lehtoa. Rehevyydestä kieli vaateliaan kotkansiiven esiintyminen. Aluskasvillisuus sisältää lähes kaikki tavallisimmat lehtokasvit: mm. lehto- ja kevätlehtoleinikki, imikkä, sinivuokko, lehtokuusama, lehtomatar, kevätlinnunsilmä, metsälehmus ja sudenmarja. Lajistoon kuuluu lintudirektiivin pohjantikka ja aluetta pidetään potentiaalisena liito-oravan esiintymisympäristönä. Alue kuuluu metsän arvokkaihin elinympäristöihin ja notkelma täyttäneen metsälain kriteerit korven ja lehtolaikun osalta. Kohteella olisikin tehtävä lisäselvityksiä.

Korpi Riihiniityn ja Riipinkorven välissä (35)

Tämä rehevä, luhtavaikutteinen suursaniaista kasvava korpi on ojitettu kauan sitten, mutta ojat ovat lähes umpeenkasvaneet. Korven puulajeihin

kuuluvat tervaleppä ja hieskoivu. Pohjakerroksen kasvillisuudesta mainittakoon mm. metsäalvejuuri, rentukka ja mesiangervo. Luonnontilaisen kaltaisena alue on mahdollisesti metsälain mukainen rehevä korpi.

Vanha metsä Koipijärven kylässä (36)

Ruskontien ja Vanhan Hervannantien välissä sijaitsee vanhaa kuusivaltaista kasvava metsä, jota on hoidettu luonnonomukaisesti eli alue lienee lähes luonnontilassa. Alue on lehtomaista kangasta. Alueen keskellä on saniaista kasvava korpipainanne, josta laskee puro Koipijärveen. Vanhan metsän lajina alueelta on pohjantikka. Lisäksi kohdetta on pidetty liito-oravalle sopivana ekokäytävänä Pilkkakuusenharjun ja Koipijärven välillä. Soistuma lukeutuu metsälain mukaisiin kohteisiin ja vanha metsä muihin metsäluonnon arvokkaisiin elinympäristöihin.

Lisätietoja:

Korte, K. : Havaintoja Vuoreksen alueen luonnosta vuosina 1999-2000.

Paavola, S.: Luontoinventointi kesinä 1999-2000, Tampereen kaupungin metsiensuunnittelu.- Raportti Tampereen kaupungin ympäristövalvontayksikössä ja metsäyksikössä.

Suunnittelukeskus Oy, Laamanen, K. 1998: Tampere-Lempäälä, Vuoreksen maankäytön yleissuunnitelman YVA:n luontoselvitys, tilanneraportti 8.1.1999.

Tampereen kaupunki, kiinteistötoimi: Metsien kuviotiedot Vuoreksen kaupungin omistamilla mailla.

5. Yhteenveto

Kasvillisuus

Vaikka Vuoreksen alueen kasvilajisto ei sisälläkään kovin montaa valtakunnallisesti erityisen harvinaista lajia (hirvenkello, hajuheinä), on se kokonaisuutena ottaen Tampereen mittapuun mukaan lajistoltaan rikas alue. Aluetta leimaa huomiotaherättävästi lehtolajiston, lehtojen ja lehtomaisten kankaitten runsaus. Vuoreksen metsiä on käsitelty voimakkaasti ja suurin osa metsistä onkin nuorta kasvatusvaiheen metsää. Vanhaa (yli 80 v.) metsää ei ole kuin pieninä laikkuina. Huolimatta Vuoreksen alueen vedenjakaja-asemasta ja maaperän rehevyydestä alueen järvet ovat silti säilyneet kohtalaisen kirkasvetisinä. Järvistä löytyy kirkkaiden vesien lajeja kuten Tampereella erittäin uhanalainen lapinvesitähti (Särki- ja Suolijärvestä), nuottaruoho ja järvikaisla. Kuitenkin Virolaisen pohjoisrantamalla kasvaa rehevyysindikaattori harvinainen nevimarre, jonka levinneisyys on vesien rehevöitymisen myötä laajentunut. Edellisten lisäksi kasvilajiston merkittävimmät yksittäiset lajit lienevät Väliniityn ja Lehtivuoren uhanalaisluokituksessa silmälläpidettäväksi luokiteltu ja rauhoitettu hajuheinä, Virolaisen ja Pieni-Virolaisen välisen kannaksen uhanalainen hirvenkello, Mäyrämäen rauhoitettu soikkokaksikko, Mäyrämäen ja Pilkkakuusenharjun ympäristössä kasvava voimakkaasti harvinaistuva pussikämmekkä sekä alueen valkolehdokit. Muusta harvinaisesta kasvilajistosta nousevat tärkeimmiksi korpisorsimo, kaiheorvokki, jalkasara, korpialvejuuri, korpinumikka, ketonoidanlukko, korpiorvokki, keltakurjenmiekkä ja herttakaksikko. Kasvillisuusalueina arvokkaimpia ovat Suolijärven lounaisrannan harju,

Väliniityn alue, Virolaisen ja Pieni-Virolaisen välinen kannas, Lehtivuori, Lahdenperän lehto, Leppäsen puron varsi, Pilkkakuusenharju, Koukkujärventien ja Rimminkorventien risteyksen ympäristö ja Myllyvuori-Riipinkorpi.

Linnusto

Huolimatta Vuoreksen alueen metsien talousmetsäkäsittelystä löytyy alueelta vielä jonkin verran vanhojen metsien tyyppilajeja kuten harmaapää- ja pohjantikkaa, mehiläishaukkaa, varpus- ja viirupöllöä, puukiipijää, pikkusieppoa ja idänuunilintua. Harmaapää- ja pohjantikka, mehiläishaukka ja pikkusieppo ovat uhanalaisluokituksessa silmälläpidettäviä lajeja sekä muut paitsi idänuunilintu EU:n lintudirektiivin mukaisia lajeja. Muita lähinnä vanhoissa metsissä viihtyviä lajeja, mutta myös muunlaiseen biotooppiin sopeutuvia lajeja ovat metso, huuhkaja ja pyy, jotka myös ovat EU:n lintudirektiivin lajeja, joista metso on uhanalaisluokituksen mukaan silmälläpidettävä laji. Monet vanhojen metsien lajeista vaativat elinympäristökseen laajoja havupuumetsiköitä ja arvellaan, että monien kantojen romahtaminen johtuisi nimenomaan metsien pirstoutumisesta. Muuta Vuoreksen arvokasta lintulajistoa ovat reunametsiköiden (rannat ja pellot) nuolihaukka ja pikkutikka, joista pikkutikka kuuluu uhanalaiseen (vaarantuneisiin) lajeihin, nuorissa koivikoissa pesivä pyrstötiainen sekä Myllyojalta ja Koipiojalta tavattu koskikara, jotka kuuluvat uhanalaisluokituksessa silmälläpidettäviin lajeihin. Mielestäni linnustoltaan parhaimpia alueita ovat Särkijärvi ja Höytämöjärvi, koko Suolijärven lounaisrannan harju sekä alue, jonka rajana ovat Kirskaanniemi-Koipijärven kylä-Riipinkorpi-Morikka-Merunjärvi-Kirskaanniemi.

Hyönteistö

Vuoreksen alueen hyönteismaailmaa rikastuttaa muutama erityisen harvinainen laji. Hupakankorven läpi virtaavalta puroilta havaittiin vuonna 1999 laji, jonka tiedetään elävän ainoastaan tällä purolla maailmassa ja joka onkin siten saanut nimensä Tampereen mukaan. Laji kuuluu vesiperhosiin ja sai nimen *Oxyethira tamperensis* Koukkujärven ympäristöstä on löydetty kaksi valtakunnallisestikin harvinaista lajia: sysijuurioykkönen ja nunnamittari, jota on nähty myös Väliniityltä laskevan puron varrella. Koukkujärven luoteispäästä on havaittu EU:n luontodirektiivin lummelampikorentoa. Vaatimattoman näköisen Koipijärventien varrelta on tehty havaintoja uhanalaisesta (vaarantunut) virnasinisiivistä sekä Suomelle uudesta kukkakärpäslajista, jonka tieteellinen nimi on *Cheilosia sootryeni*. Näkemykseni mukaan parhaimpia hyönteisalueita ovat Suolijärven Mäyrämäki-Hupakankorpi-Riipinkorpi, Koukkujärven ympäristö sekä Kirskaanniemi-Koipi-järventien tienoot.

Liito-oravat

Liito-oravat ovat viime vuosina ainakin Tampereella olleet usein niin metsäammattilaisten kuin myös kaupunkialueen suunnittelusta vastaavien viranomaisten puheenaiheena. Metsäammattilaisten puheenaiheena siksi, että sen elinpiirivaatimukset ovat vastatusten talousmetsähoidon periaat-

teiden kanssa ja viranomaisten puheenaiheena siksi, että EU:n direktiivit edellyttävät otettavaksi huomioon sen elinmahdollisuuksien säilyttämisen. Asiantuntijoiden mukaan liito-orava vaatii elinympäristökseen kohtalaisen laajoja lehtisekametsiä sekä vanhoja metsiä niin, että sieltä löytyy myös kolopuita sekä metsäisiä ja mieluiten rantavyöhykkeitä siirtymiseen alueelta toiselle. Liito-oravahan ei mielellään laskeudu maahan. Vuoreksen alueella liito-oravahavaintoja on tehty vuosien varrella Lahdesjärven rantamilta, Mäyrämäeltä ja Pilkkakuusenharjulta. Asiantuntijoiden mukaan soveliaasta lajin elinympäristöä olisi myös alueet Koipijärven ja Hervantajärven välissä. Liito-oravasta on havaintoja myös Hervantajärven koillispuolelta.

Arvokkaat luontokohteet

Kuvassa 23 on esitetty mielestäni Vuoreksen alueen luonnonarvoiltaan parhaimmat alueet (paras numerolla 1 jne.). Eliöstön lisäksi siinä on otettu huomioon myös mahdolliset metsä- ja luonnonsuojelulain avainbiotoopit sekä muut metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt.

Suolijärven Mäyrämäen arvotus perustuu niin kasvi-, lintu-, kuin hyönteislajistoonkin. Kasvilajistoon kuuluu rauhoitettuja (valkolehdokki), voimakkaasti harvinaistuneita (pussikämmekä) ja muita harvinaisia lajeja (kaiheorvokki, korpinurmikka). Harjulla on lisäksi lehtolaikkuja jopa metsälakikohteeksi. Koko harju on rehevän lehtomaista ja sieltä voikin löytää monia lehtokasvillisuuden varassa eläviä kohtalaisen harvinaisia hyönteisiä kuten harvinainen lehmuskeltayökkönen. Vanhan metsän saarekkeissa elää niille tyypillisiä lintulajeja kuten uhanalaiset ja EU:n lintudirektiivin pohjantikka ja pikkusieppo sekä mahdollisesti myös liito-orava. Muutama alueen rehevistä korpipainanteista täyttää metsälain kriteerit. Myös muita arvokkaita ei-lakikohteita löytyy harjulta runsaasti. Harjuluonnolla on lisäksi maisemallista ja virkistyksellistä merkitystä.

Kirskaanmiemi-Koipijärvi-Morikka-Merunjärven alue on tässä esitetty yhtenäisenä arvokkaana alueena lähinnä sen runsaan harvinaisen linnustonsa vuoksi. Lintulajistoon kuuluu monia vanhojen metsien lajeja kuten uhanalaisluokituksessa silmälläpidettäviksi luokitellut ja EU:n lintudirektiivin metso, harmaapää- ja pohjantikka, EU:n lintudirektiivin varpuspöllö ja palokärki. Lajistoon lukeutuvat myös uhanalaiset pikkutikka (vaarantunut) ja koskikara (silmälläpidettävä) sekä nuolihaukka. Koipijärven ympäristössä vanhoja metsiä on vielä jäljellä kohtalaisesti rantavyöhykkeillä (liito-orava!) sekä Koipijärven kylän ja Morikan välillä. Tavanomaisesta maisemastaan huolimatta Koipijärventien reunamat ovat arvokasta hyönteisaluetta. Koipijärventien reunamilta on tavattu uhanalaista virnasinisiipeä sekä Suomen ensimmäisenä löytönä kukkakärpänen *Cheilosia sootryeni*. Metsälakikohteista Koipijärventien vierellä on lisäksi reheviä korpipainanteita. Kirskaanmiemen maisemaa elävöittävät sen korkeat metsälain kriteerit täyttävät rantakalliot kakkärämäntyineen sekä rehevät lehtolaikut. Riihiniitty-Haapaahon alue on pääasiassa vanhaa järeää metsää, mutta pohjakasvillisuuden perusteella siellä on myös erittäin reheviä lehtolaikkuja jopa metsälakikohteeksi. Alue onkin vanhojen metsien tyyppilintulajien lisäksi soveliaasta liito-oravan elinalueetta.

Virolainen-Pikku-Virolaisen välinen kannas on arvokas jo pelkästään erittäin uhanalaisen hirvenkellon esiintymän perusteella, vaikka alue on muutenkin rehevää ja runsaasti lehtokasvillisuutta kasvavaa. Pieni-Virolaisen länsipuolella oleva Pilkkakuusenharju on rehevää lehtoa ja lehtomaista kangasta, jossa kasvaa mm. rauhoitettua valkolehdokkia, voimakkaasti harvinaistuvaa pussikämmekkää ja runsaasti muuta lehtokasvillisuutta. Alue on EU:n lintudirektiivin mainitseman palokärjen sekä liito-oravan reviiriä.

Koukkujärventien ja Rimminkorventien risteuksen alueen arvo on kohteen rehevässä kasvillisuudessa, hyönteistössä ja avainbiotoopeissa. Kasvilajeista mäellä kasvaa rauhoitettua valkolehdokkia ja Tampereen pohjoispuolella harvinaistuvaa keltavuokkoa. Hyönteistöstä mainittakoon uhanalaisluokituksen silmälläpidettävä nunnamittari. Lintulajeista alueella esiintyy EU:n lintudirektiivin palokärkeä. Lisäksi paikan arvoa nostaa metsälain mukaiset tervaleppäkorpi ja lehtokorpi sekä kaksi isoa lehmusvanhusta.

Koukkujärven laskupuron varsi on paikoin metsälain mukaista puronvartta paikoin rehevää korpea. Muu osa on ei-luonnontilaista rehevää korpea. *Koukkujärven suoneunuksen* laitamilla kasvaa mm. rauhoitettua valkolehdokkia ja Tampereen pohjoispuolella harvinaistuvaa keltavuokkoa. Järveä ympäröivä suoalue on hyönteistöltään arvokas, sillä sieltä on tavattu valtakunnallisesti harvinainen sysijuuriyökkönen, EU:n direktiivin mainitsema lummelampikorento sekä harvinainen kuultomittari. Liäksi suoalueen luoteispäässä on mahdollisesti luonnonsuojelulain kriteerit täyttävä rehevä tervaleppäkorpi.

Muista arvotuskartalla olevista kohteista Hupakankorpi ovat mukana lähinnä hyönteisarvojensa vuoksi, Leppäsen alue, Lahdenperä, Koukkujärven ja Rimminkorventien risteysalue, Pilkkakuusenharju, Lehtivuori ja Riipinkorpi pääasiassa kasvillisuutensa vuoksi, mutta Leppänen ja Lahdenperä myös avainbiotooppiarvojensa vuoksi kuten myös Koukkujärventien ja Rimminkorventien risteysalue sekä Koukkujärven laskupuron korpi.

VUOREKSEN ALUEEN UHANALAISTEN JA VOIMAKKAASTI HARVINAISTUNEIDEN KASVILAJIEN ESIINTYMIÄ

Järvet, joissa lapinvesitähteä

Esiintymisalueet

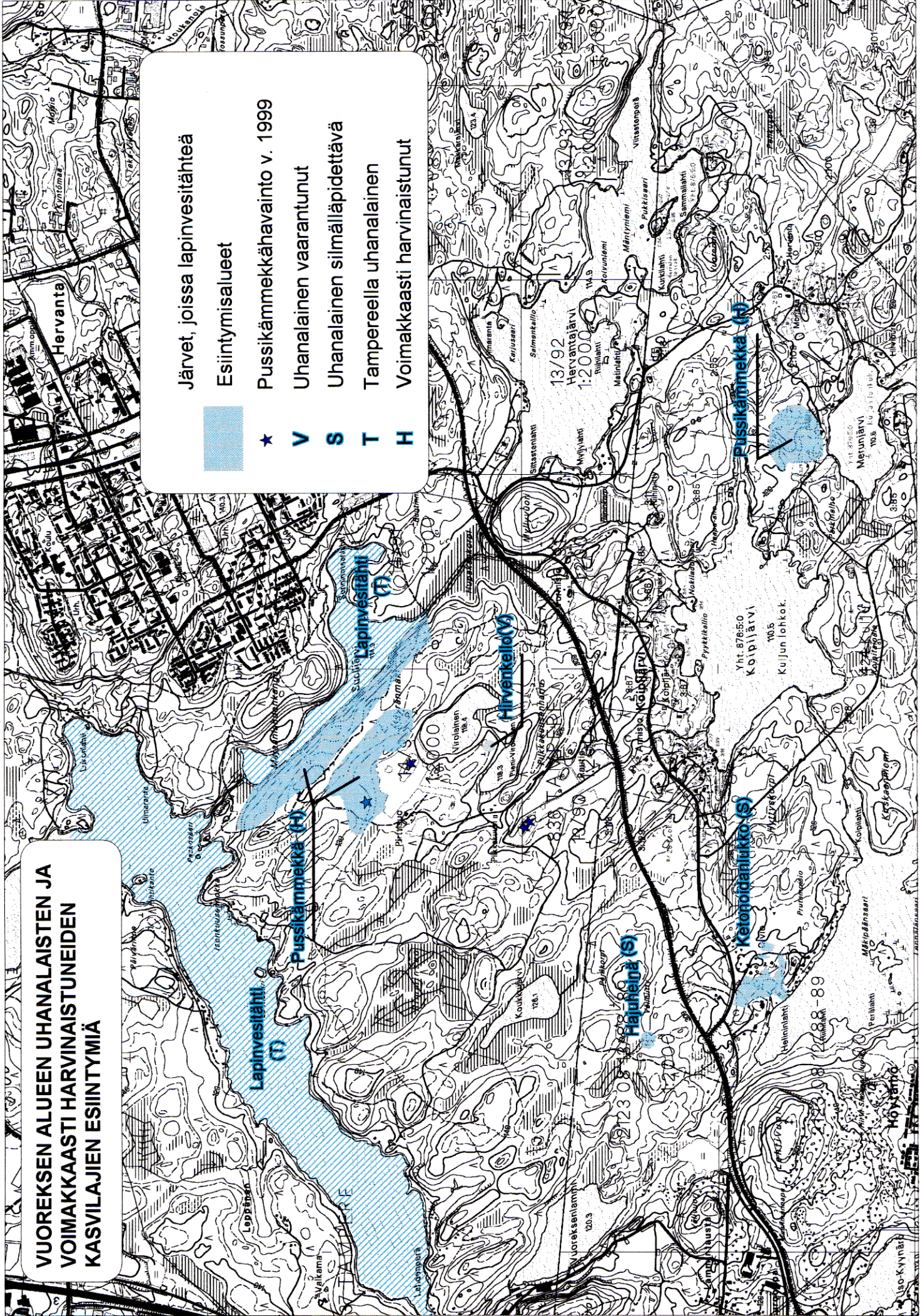
Pussikämmekähavainto v. 1999

Uhanalainen vaarantunut

Uhanalainen silmäläpidettävä

Tampereella uhanalainen

Voimakkaasti harvinaistunut



Liite 4. Vuoreksen huomionarvoista kasvilajistoa

LajiSivut, joilla esiintyy

Haisukurjenpolvi (<i>Geranium robertianum</i>)	17, 24
Hajuheinä (<i>Cinna latifolia</i>)	17, 18, 28, 29, 49, 52
Harajuuri (<i>Corallorhiza trifida</i>)	20, 28
Hentosara (<i>C. disperma</i>)	20
Hernesara (<i>Carex viridula</i>)	21
Herttakaksikko (<i>Listera cordata</i>)	17, 28, 52
Hiirenporras (<i>Athyrium filix-femina</i>)	17, 43, 44, 46, 48, 49, 50
Hirvenkello (<i>Campanula cervicaria</i>)	15, 28, 52, 56
Imikkä (<i>Pulmonaria obscura</i>)	9, 10, 15, 16, 27-29, 44, 47-49, 51
Isoalvejuuri (<i>Dryopteris expansa</i>)	17, 20, 27, 29
Jalkasara (<i>Carex pedicularis</i>)	20, 28, 52
Juurtosara (<i>Carex chordorhiza</i>)	21
Järvikaisla (<i>Schoenoplectus lacustris</i>)	22, 52
Järvisätkin (<i>Ranunculus peltatus</i>)	22
Kaiheorvokki (<i>Viola selkirkii</i>)	17, 18, 24, 27, 52, 54
Katinlieko (<i>Lycopodium clavatum</i>)	20
Keltakurjenmiekkä (<i>Iris pseudacorus</i>)	22, 28, 52
Keltatalvikki (<i>Pyrola clorantha</i>)	20
Keltavuokko (<i>Anemone ranunculoides</i>)	15, 16, 24, 27, 47, 48, 51, 56
Keräpääpoimulehti (<i>Alchemilla glomerulans</i>)	29
Ketonoidanlukko (<i>Botrychium lunaria</i>)	15, 20
Kevätlehtoleinikki (<i>Ranunculus fallax</i>)	15, 27, 28, 51
Kevätlinnunherne (<i>Lathyrus vernus</i>)	15, 16, 24, 26-29, 51
Kevätlinnunsilmä (<i>Chrysosplenium alterniflorum</i>)	17, 24, 27, 29, 45, 46, 48, 51
Koiranvehnä (<i>Elymus caninus</i>)	15, 49
Korpi-imarre (<i>Dryopteris cristata</i>)	21
Korpinurmikka (<i>Poa remota</i>)	17, 20, 24, 27, 47, 52, 54
Korpiorvokki (<i>Viola epipsila</i>)	17, 47
Korpisara (<i>Carex loliacea</i>)	21
Korpisorsimo (<i>Glyceria fluitans</i>)	17, 20, 24, 29, 47, 49, 52
Kotkansiipi (<i>Matteuccia struthiopteris</i>)	17, 20, 24, 28, 47
Kurjenkello (<i>Campanula persicifolia</i>)	20
Lapinvesitähhti (<i>Callitriche hamulata</i>)	21-23, 52

Lehto-orvokki (<i>Viola mirabilis</i>)	9, 15, 24, 27, 29, 44, 49
Lehtoarho (<i>Moehringia trinervia</i>)	17, 29, 49
Lehtokuusama (<i>Lonicera xylosteum</i>)	15, 27-29, 35, 37, 44, 50, 51
Lehtoleinikki (<i>Ranunculus cassubius</i>)	15, 24, 27, 28, 44, 51
Lehtomatara (<i>Galium triflorum</i>)	17, 18, 24, 27, 49, 51
Lehtopalsami (<i>Impatiens noli-tangere</i>)	17, 24, 36, 47
Lehtopähkämö (<i>Stachys sylvatica</i>)	15, 24
Lehtotähtimö (<i>Stellaria nemoreum</i>)	17, 24, 27, 47
Lehtovirmajuuri (<i>Valeriana sambucifolia</i>)	17, 29, 48, 49
Leväkkö (<i>Scheuchzeria palustris</i>)	12, 21
Liereäsara (<i>Carex diandra</i>)	21
(iso)lumme (<i>Nymphaea alba</i>)	22
Lähdetähtimö (<i>Stellaria alsinea</i>)	17, 24, 26, 27
Lähteikköpoimulehti (<i>Alchemilla glabra</i>)	27
Maariankämmekkä (<i>Dactylorhiza maculata</i>)	20
Metsälehmusta (<i>Tilia cordata</i>)	10, 15, 24, 46, 47, 49
Metsämaarianheinä (<i>Hierocloë australis</i>)	1, 18, 26, 27
Mustakonna-marja (<i>Actaea spicata</i>)	18, 24, 27-29, 35, 44
Mäkilehtoluste (<i>Brachypodium pinnatum</i>)	15, 24, 27, 28, 44, 47
Mäntykukka (<i>Monotropa hypopitus</i>)	20
Nevaimarre (<i>Thelypteris palustris</i>)	12, 21, 52
Nuottaruoho (<i>Lobelia dortmanna</i>)	22, 52
Näsiä (<i>Daphne mezereum</i>)	10, 15-17, 24, 27-29, 44
Pikkulumme (<i>Nymphaea candida</i>)	22, 23
Pitkääpääsara (<i>C. elongata</i>)	20, 21
Purolitukka (<i>Cardamine amara</i>)	17, 45, 50
Pussikämmekkä (<i>Coeloglossum viridae</i>)	15, 16, 27, 52, 54, 56
Pähkinäpensas (<i>Corylus avellana</i>)	3, 10, 23
Rantaminttu (<i>Mentha arvensis</i>)	17
Ruskoärviä (<i>Myriophyllum alterniflorum</i>)	22
Saarni (<i>Fraxinus exelcior</i>)	10
Sinivuokko (<i>Hepatica nobilis</i>)	15, 16, 26-29, 43, 44, 46, 48, 49, 51
Soikkokaksikko (<i>Listera ovata</i>)	17, 20, 27, 52
Syyläjuuri (<i>Scrophularia nodosa</i>)	15, 24
Tammi (<i>Quercus robur</i>)	27

Tesma (<i>Milium effusum</i>)	10, 24, 26-28, 44
Tummalahnanruoho (<i>Isoetes lacustris</i>)	22
Tähtitalvikki (<i>Moneses uniflora</i>)	20, 26, 27
Ukontulikukka (<i>Verbascum thapsus</i>)	28
Vaahtera (<i>Acer platanoides</i>)	9, 10, 29, 43, 48
Valkolehdokki (<i>Platanthera bifolia</i>)	15, 16, 26-29, 54, 56
Yövilkka (<i>Goodyera repens</i>)	20, 27
Äimäruoho (<i>Subularia aquatica</i>)	22